

# KÁRTÉRÍTÉSI ÉS BIZTOSÍTÁSI JOG

Az AIDA Biztosítási Jogi Egyesület elektronikus folyóirata

## IV. évfolyam 4. szám – 2022

### Beköszöntő

### Tanulmányok

- Tókey Balázs: A károsultnak a felelősségbiztosítóval szembeni igényérvényesítéséről – különös tekintettel a Kúria Pfv.III.20.825/2020/7. sz. határozatára
- Németh Ferenc: A káronszerzési tilalom érvényesülése a forgalmi adó visszaigényelhetősége esetén
- Bárdos Péter: Adalékok a sérelemdíj elméletéhez

### Szemelvények az ítélkezési gyakorlatból

- Máshol nem publikált határozatok
- Publikált határozatok (EuB, BH, ÍH, BDT)

### Közlemények, hírek, események

- In memoriam Harmathy Attila
- A Jpe.I.60.009/2022/10. számú jogegységi határozat hatályú jogegységi panasz határozat
- XVI. AIDA Budapest Biztosítási Jogi Kollokvium
- Szakirodalmi ajánló
- Biztosítás és Kockázat c. folyóirat 2022/3-4. száma

### Impresszum

## **BEKÖSZÖNTŐ**

E számunkban három érdekes, a kártérítési és biztosítási jogot érintő cikket is közlünk. Mindhárom cikk arra világít rá, hogy mind a kártérítési, mind a biztosítási jognak vannak örökzöld témái, amelyeket azonban nehéz megunni, mert az élet újra és újra produkál váratlan fordulatokat és kínál új megközelítési módokat akár olyan alapkérdésekben, mint a jogellenesség vagy az okozatosság a kárfelelősségben vagy a felelősségbiztosítóval szembeni igényérvényesítés.

Az utóbbi időben a bírói gyakorlatot általánosan és jelentős mértékben befolyásoló fejlemények történtek, elsősorban a precedensjogi szemléletnek, pontosabban a hasonló ügyekben korábban született ítéletek figyelembe vételének kérdésében. Egyfelől ugyanis a bírósági szervezetről és igazgatásról szóló törvény novellája követelményként fogalmazza meg, hogy „azonos” ügyekben hasonló ítéletek szülessenek (anélkül egyébként, hogy a kísérlet történne az azonosság fogalmának meghatározására), másrésztől viszont – és erre láthatnak olvasóink példát a „Máshol nem publikált ítéletek” c. rovatunkban – egyre-másra találkozunk ítéletekkel, amelyekben a bíróság hangsúlyozza, hogy a hasonlóság mindig viszonylagos és nem lehet más ügyekben hozott ítéleteket hasonlóság címén egy új ügyben automatikusan átvenni.

Számunkban megemlékezünk a közelmúltban elhunyt Harmathy Attila professzorról. A kiváló jogtudósnak és tanárnak a Magánjogot Oktatók Egyesületének 2017. évi konferenciáján a Professor Úrnak átadott életműdíj odaítélése alkalmából elhangzott laudáció (szerzők: Fuglinszky Réka és Fuglinszky Ádám) közlésével gondoltunk méltó emléket állítani.

Ezekhez a témákhoz és sok más érdekességet tartalmazó anyagainkhoz jó olvasást kívánunk!

A Szerkesztőség

## **TANULMÁNYOK**

**Tókey Balázs:**

**A károsultnak a felelősségbiztosítóval szembeni igényérvényesítéséről – különös tekintettel a Kúria Pfv.III.20.825/2020/7. sz. határozatára**

*Tanulmányunkban azt a kérdést vizsgáljuk, hogy kifejezett jogszabályi felhatalmazás hiányában a károsult közvetlenül mikor léphet fel a felelősségbiztosítóval szemben, és ilyenkor milyen jellegű igényt érvényesíthet. A választott téma aktualitását a Kúriának egy friss és vitatható döntése adja.*

### **Bevezetés**

[1] A felelősségbiztosítás sajátos jogviszony abból a szempontból, hogy az a feleken – a szerződő félen, illetve biztosítotton, valamint a biztosítón – kívül a károsultra is kihat. A károsult ugyan nem valódi alanya a szerződésnek, hiszen a szerződés megkötésében nem vesz részt, annak létrejöttének idejében még nem is ismert a személye. Sőt az is lehetséges, hogy a felelősségbiztosítási szerződés úgy szűnik meg, hogy károkozás hiányában nem is válik senki károsulttá. Ha viszont a biztosított kárt okoz, akkor annak következtében – legalább közvetetten – a károsult is a felelősségbiztosítási jogviszony részesévé válik.

[2] A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban Ptk.) meglehetősen sajátos megoldást tartalmaz azzal kapcsolatban, hogy a károsult hogyan kapcsolódhat be a felelősségbiztosítási

jogviszonyba. A Ptk. 6:472. § (1) bekezdése alapján a „biztosító szolgáltatását a károsultnak teljesítheti. A biztosított akkor követelheti, hogy a biztosító neki teljesítsen, ha a károsult követelését ő egyenlítette ki.” Ez a szabály elsősorban a károsultra van tekintettel, az ő érdekeit veszi figyelembe. Ugyanis lényegében kizárja annak lehetőségét, hogy a biztosított azt követően, hogy a biztosító hozzájutott a biztosítási összeghez, azt esetlegesen a károsult kárának, illetve nem vagyoni sérelmének megtérítése helyett más célra használja fel.

[3] A Ptk. 6:473. § (1) bekezdése alapján a „károsult – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – nem érvényesítheti kárigényét közvetlenül a biztosítóval szemben”. Ugyanakkor károsult biztosítóval szembeni közvetlen igényérvényesítési lehetőségének hiánya a 6:473. § (2) bekezdése alapján „nem akadályozza meg, hogy a károsult a biztosítóval szemben annak bírósági megállapítása iránt indítson keresetet, hogy a biztosított felelősségbiztosítási fedezete a károkozás időpontjában a károsult kárára fennállt-e”.

[4] Tanulmányunkban azt a kérdést fogjuk megvizsgálni, hogy kifejezett jogszabályi felhatalmazás hiányában a károsult közvetlenül mikor léphet fel a biztosítóval szemben, és ilyenkor milyen jellegű igényt érvényesíthet. A választott téma aktualitását a Kúriának egy friss döntése adja, amely igencsak sajátosan közelítette meg ezt a kérdést.

### **A felelősségbiztosítás mint harmadik személy érdekében kötött szerződés**

[5] A felelősségbiztosítás egy harmadik személy – a károsult – érdekeinek megfelelő szerződés, hiszen a károsult a felelősségbiztosítási szerződés szempontjából harmadik személy, mert annak nem alanya, a szerződés megkötésekor még a személye sem ismert. A harmadik személyek érdekének megfelelő szerződések rendszerezése keretében a legfontosabb szempont az, hogy a szerződés biztosít-e a harmadik személy számára közvetlen, általa is érvényesíthető jogosultságot.

[6] Harmadik személy javára szóló szerződéseknek nevezzük azokat a szerződéseket, amelyeknél a harmadik személyt – a kedvezményest – közvetlen jogosultság, illetve igényérvényesítési lehetőség illeti meg a kötelezettel szemben. Ilyen szerződésnek minősülnek pl. a szerződéses felektől eltérő kedvezményezett javára szóló összegbiztosítások.

[7] A felelősségbiztosítás a harmadik személy megjelenése szempontjából jelentősen különbözik a szerződéses felektől eltérő kedvezményezett javára szóló összegbiztosításoktól. Ugyan míg ez utóbbiakra az a jellemző, hogy a felek számára már a szerződés megkötésétől kezdve egyértelmű, hogy ki az a harmadik személy, akinek a javára a biztosítás szól, a felelősségbiztosításnál azonban a jogintézmény lényegéből adódóan a biztosítási esemény bekövetkezéséig nem ismert az a személy, akinek a részére majd a biztosító a biztosítási összeget kifizeti. A másik lényegi különbség – ahogyan arra már szintén utaltunk – az, hogy a károsultat mint harmadik személyt főszabály szerint nem illeti meg a közvetlen igényérvényesítés lehetőség a biztosítóval szemben, így az harmadik személy érdekében kötött szerződésnek minősül.

[8] Több oka is van annak, hogy a károsult miért nem rendelkezik közvetlen igényérvényesítési joggal. Ezek egyike az, hogy közvetlen igényérvényesítés esetén „fennáll a reális veszélye annak, hogy a biztosított kevésbé megfontoltan, könnyelműen jár el annak tudatában, hogy végső soron úgyszólván a biztosítónak kell majd helytállnia”.<sup>1</sup> Szintén a közvetlen igényérvényesítési lehetőség ellen szól az a körülmény, hogy a károsult személye nem meghatározott a szerződés megkötésekor, a szolgáltatás éppen ezért nem az adott károsultra szabott.

---

1 ZOLTÁN Ödön: A biztosítás. In EÖRSI Gyula – GELLÉRT György: *A Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal*. KJK-Kerszöv, Budapest, 1981. 2560. o.

[9] Ezek mellett azt is figyelembe kell venni, hogy a felelősségbiztosítás nemcsak a károsult, hanem legalább annyira – ha nem éppen elsősorban – a biztosított érdekeit is szolgálja. Éppen ezért alapvetően – bizonyos kötelező felelősségbiztosításokat kivéve – a szerződő fél, illetve a biztosított választásán múlik az, hogy milyen széles biztosítási védelemmel kíván rendelkezni: a biztosító által fizetendő összeg megegyezhet a biztosított által a károsultnak okozott kár értékével, de lehet annál alacsonyabb is (pl. a biztosítási összegre felső limitet alkalmaznak), vagy adott esetben az önrész is a biztosítás részét képezheti. Sőt az is elképzelhető, hogy a felelősségbiztosítás csak bizonyos típusú károkat vagy hátrányokat fed le (pl. nem terjed ki az elmaradt haszon vagy a sérelemdíj iránti igényre), és az is jellemző, hogy a biztosító a károkozó vétkességi fokától is függővé teszi azt, hogy kifizeti-e a biztosítási összeget (pl. a szándékosan okozott károkat a felelősségbiztosítási védelemből jellemzően kizárják, mert azok olyan események, amelyek bekövetkezése kizárólag a biztosított magatartásától függ, kívül esnek a biztosítható kockázatok körén).

[10] Tehát a károsultnak a biztosítottal szemben fennálló igénye több tekintetben is eltérhet a biztosító által vállalt kötelezettségtől, és a károsult nem is feltétlenül rendelkezik információval arról, hogy a biztosítónak a neki okozott kárt a felelősségbiztosítási szerződés alapján egyáltalán meg kell-e térítenie, és ha igen, akkor milyen mértékben. Erre tekintettel szintén nem indokolt a közvetlen igényérvényesítési lehetőség biztosítása a károsult számára.

[11] E megfontolások alapján rendelkezik úgy a Ptk. 6:473. § (1) bekezdése, hogy kivételesen csak akkor érvényesítheti a károsult az igényét közvetlenül a biztosítóval szemben, ha erről jogszabály így rendelkezik. Megjegyezzük, hogy ilyen rendelkezést pl. a kötelező gépjármű-felelősségbiztosításról szóló 2009. évi LXII. törvény (továbbiakban: Gfbt.), 28. § (1) bekezdése tartalmaz, amely a károsultat kifejezetten felhatalmazza arra, hogy a károkozó gépjármű üzemeltetőjének biztosítójával szemben közvetlenül érvényesítse igényét. Erre elsősorban azért van lehetőség, mert a Gfbt. által szabályozott gépjármű-felelősségbiztosítás olyan kötelező felelősségbiztosítás, amelynek a tartalmát is pontosan meghatározza a jogszabály, tehát a károsult rendelkezik a szükséges információval arról, hogy a biztosítónak a biztosított által a károsultnak okozott kárt a felelősségbiztosítási szerződés alapján egyáltalán meg kell-e térítenie, és ha igen, akkor milyen mértékben. A Gfbt.-nek ez a rendelkezése egyébként a gépjármű-felelősségbiztosításról és a biztosítási kötelezettség ellenőrzéséről szóló 2009. szeptember 16-i 2009/103/EK európai parlamenti és a tanácsi irányelv 18. cikkét ülteti át.

[12] Tudomásunk szerint korábban nem merült fel kérdés azzal kapcsolatban a jogirodalomban vagy a gyakorlatban, hogy ha a károsult kivételesen mégis közvetlenül felléphet a biztosítóval szemben, akkor pontosan milyen igényt is érvényesíthet, azaz mit kell a károsult „kárigénye” alatt érteni. Ezen a területen hozott lényegi elmozdulást a Kúria egyik nemrég publikált határozata.

### **A Kúria Pfv.III.20.825/2020/7. sz. határozata**

[13] Az ügy tényállása és a pertörténet röviden a következő: A Feladó 2014. szeptember 4-én 22.125 kilogramm virágméz Németországba történő fuvarozására kötött szerződést a Fuvarozóval, aki a fuvarfeladat ellátására az Alfuvározóval, az pedig a Biztosítónál érvényes „CMR biztosítással” rendelkező Biztosítottal szerződött. Biztosított képviselője a rakományt egy pomázi telephelyre vitte, ahonnan az árut 2014. szeptember 7-én ellopták. A nyomozó hatóság az ezzel összefüggésben indult nyomozást – arra hivatkozással, hogy attól eredmény nem várható – felfüggesztette.

[14] A Biztosító a káresemény bejelentését követően, a 2014. november 12-én kelt levelében a kártérítési igényt elutasította, amit azzal indokolt, hogy Fuvarozó a CMR fuvarlevélen fuvarozóként nem volt feltüntetve. Hivatkozott továbbá a biztosítási szerződésben szereplő kizárási okra, miszerint nem kerülnek megtérítésre azok a károk, amelyek a fuvarozás megkezdését követően a Biztosított által bérbe vett,

ideiglenesen tulajdonosának hozzájárulásával használt, vagy a Biztosított által finanszírozott telephelyen parkoló jármű feltörésével vagy lopásával kapcsolatban keletkeztek. E kifogások megalapozottságát a Feladó vitatta.

[15] A Nyíregyházi Törvényszék a 2.G.15-16-040.147/24/II. számú ítéletével egyetemlegesen kötelezte az Alfuvározót és a Biztosítottat a Feladóra engedményezett kártérítési követelés megfizetésére. A per során a Fuvarozó a felelősségét elismerte, egyidejűleg az Alfuvározóval és a Biztosítottal szembeni visszkereseti (megtérítési) igényét a Feladóra engedményezte. Emiatt Feladó a Fuvarozóval szemben előterjesztett keresetétől elállt, és a továbbiakban az igényét Fuvarozó engedményeseként érvényesítette az Alfuvározóval és a Biztosítottal szemben.

[16] A Nyíregyházi Törvényszék a 2.G.15-16-040.147/24/II. számú ítéletével egyetemlegesen kötelezte a Feladóra engedményezett kártérítési követelés megfizetésére. Az előzményi perben másodfokon eljáró Debreceni Ítéltábla a Gf.IV.30.148/2017/5. számú, 2017. május 30-án meghozott ítéletével az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatta, mellőzte az egyetemleges marasztalásról szóló rendelkezést, és az Alfuvározót, valamint a Biztosítottat egyenlő mértékben kötelezte az elsőfokú ítéletben megállapított marasztalási összeg megfizetésére.

[17] A Feladó ezután felszólította a Biztosítót, hogy az előzményi perben jogerős ítélettel marasztalt Biztosított helyett térítse meg a rá eső kárigényt. A Biztosító a teljesítést a fent említett hivatkozásai alapján ismételten megtagadta.

[18] A Biztosítónak a teljesítéstől való elzárkózására tekintettel a Feladó pert indított a Biztosítóval szemben. A másodlagos (eshetőleges) keresete annak megállapítására irányult, hogy a károkozás időpontjában a kárára fennállt a Biztosított felelősségbiztosítási fedezete.

[19] Az elsőfokú bíróság ítéletével az elsődleges keresettel egyezően marasztalta a Biztosítót. Megállapította, hogy a károkozó biztosított marasztalását követően az önként nem teljesítő biztosító ellen is megnyílik a marasztalási kereset előterjesztésének lehetősége.

[20] A Biztosító elévülési kifogását nem tartotta megalapozottnak, mert álláspontja szerint a Feladó igényérvényesítésére nyitva álló határidő az általános szabályok szerinti 5 év volt. Az előzményi perben hozott határozatokat és az engedményezési szerződéseket a kereseti követelés összegének hitelt érdemlő igazolására alkalmasnak tartotta.

[21] A Biztosító fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét – annak helyes indokaira utalással – helybenhagyta. Ennek megfelelően megállapította, hogy a perben felelősségbiztosítási jogviszonyból származó megtérítési igényről, nem pedig a fuvarozási szerződésből eredő igényről volt szó, továbbá az elévülésre vonatkozó különös biztosítási feltételek nem váltak a biztosítási szerződés részévé, ezért nem a „Nemzetközi Közúti Árufuvarozási Szerződésről” szóló, Genfben, az 1956. évi május hó 19. napján kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1971. évi 3. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: CMR Egyezmény) 32. cikk 1. pontja és a Ptk. 6:270. §-a szerinti egyéves elévülési határidőt, hanem az ötéves általános elévülési határidőt tartotta alkalmazandónak.

[22] A Kúria a felülvizsgálati eljárásban hozott végzésével a jogerős ítéletet az elsőfokú ítéletre kiterjedően hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Indokolásában kifejtette, hogy az elévülési kifogás megalapozottsága szempontjából alapvető jelentőségű kérdés az volt, hogy a felelősségbiztosítóval szembeni közvetlen igényérvényesítés ténye változtatott-e a perbeli követelés jellegén. Álláspontja szerint a felelősségbiztosítási szerződés alapján a biztosított követelheti, hogy a biztosító a szerződésben megállapított módon és mértékben mentesítse őt olyan kár

megtérítése, illetve sérelemdíj megfizetése alól, amelyre jogszabály értelmében köteles. A felelősségbiztosítási szerződés alapján a biztosító a károkozó személy magatartásával okozati összefüggésben keletkezett kárt köteles megtéríteni, amelyért a polgári (anyagi) jog szabályai szerint a biztosított károkozó felelősséggel tartozik (BH1993.570.). A felelősségbiztosítási szerződésben tehát a biztosítási szerződés egy kárkötelemmel találkozik. A biztosított egyben károkozó, aki az általa okozott kárért kárfelelősséggel tartozik. A károsult helyzete a következő: a kárkötelem szabályai szerint köteles bizonyítani a kárt, annak mértékét és az okozati összefüggést a biztosított károkozó magatartása és a kár között (BH2005.249.). Mindez azt is jelenti, hogy noha a biztosító a felelősségbiztosítási szerződés alapján köteles a biztosított helyett a kár megtérítésére, a károsult a biztosítóval nem kerül szerződéses jogviszonyba, az általa – közvetlen vagy közvetett módon – érvényesített igény nem más, mint a biztosított kártérítési felelősségét megalapozó kontraktuális vagy deliktuális felelősségi szabályok alapján elbírálandó kártérítési igény.

[23] A Feladó keresetében engedményesként – az előzményi perben hozott jogerős ítélettel marasztalt Biztosított önkéntes teljesítésének hiányára figyelemmel – a Biztosítót kérte kötelezni a nemzetközi közúti áru fuvarozási szerződés megszegésével a Fuvarozónak okozott károk megtérítésére. Ennélfogva a Fuvarozó a jogerős ítélet indokolásában foglaltakkal szemben nem felelősségbiztosítási jogviszonyból származó megtérítési igényt, hanem szerződésszegésből fakadó kártérítési igényt érvényesített a Biztosítóval szemben, amelynél a Ptk.-nak a kötelezések és a szerződésre vonatkozó általános szabályai mellett a fuvarozási szerződésről szóló rendelkezéseket is alkalmazni kellett. Az utóbbiak közül pedig a Ptk. 6:270. §-a a fuvarozási szerződés alapján támasztható igények elévülésének határidejét – a szándékosan vagy súlyos gondatlansággal okozott károk kivételével – a Ptk. 6:22. § (1) bekezdésében írt ötéves általános elévülési határidőtől eltérően egy évben határozza meg. Ez megfelel a nemzetközi közúti áru fuvarozási szerződések tekintetében a CMR Egyezmény 32. cikk 1. pontjában megállapított elévülési határidőnek.

### **A Kúria határozatának értékelése**

[24] A Kúria határozatában érdemben elsősorban azt a kérdést vizsgálta, hogy ha a károsult kivételesen közvetlenül felléphet a biztosítóval szemben, akkor milyen jellegű igényt érvényesíthet vele szemben. A 6:473. § (1) bekezdése a kárigény kifejezést használja, annak tartalmát pontosabban nem határozza meg, tehát e rendelkezésből nem derül ki egyértelműen, hogy mi lesz az igényérvényesítés jogalapja: biztosítás vagy kártérítés.

[25] Az előbbi eset azt jelenti, hogy a biztosított teljesítési kötelezettségét megállapító jogerős ítélet meghozatalával a felelősségbiztosítás mint eredetileg a harmadik személy érdekében kötött szerződés – amely alapján a károsult nem követelheti a biztosítótól a teljesítést, de a szerződést az ő részére kell teljesíteni – átfordul harmadik személy javára szóló szerződéssé (Ptk. 6:136. §), amelyben a károsult lesz a kedvezményes, aki közvetlen igényérvényesítési joggal rendelkezik a kötelezettel, azaz a biztosítóval szemben. Így a károsult igényérvényesítésének alapja a felelősségbiztosítás lesz.

[26] A második értelmezés szerint a biztosított teljesítési kötelezettségét megállapító jogerős ítélet hatása nem az, hogy a károsult is kedvezményesként a felelősségbiztosítási szerződés jogosultjává válik, hanem az, hogy a biztosító válik a károkozó biztosított és a károsult közötti kártérítési jogviszony kötelezettjévé, és ezért a kár megtérítését a károsult már a biztosítótól is követelheti.

[27] A Kúria a határozatában azt fejtette ki, hogy a Feladó „a jogerős ítélet indokolásában foglaltakkal szemben nem felelősségbiztosítási jogviszonyból származó megtérítési igényt, hanem szerződésszegésből fakadó kártérítési igényt érvényesített”. Ez alapján a Kúria a második értelmezést fogadta el.

[28] Álláspontunk szerint azonban a Kúria jogértelmezése téves. Ennek az a magyarázata, hogy abból kell kiindulnunk, hogy milyen kötelezettségnek, milyen feltételekkel való teljesítését követelheti a károsult a biztosítótól. Ha elfogadjuk a Kúria álláspontját, akkor a biztosító nem hivatkozhatna arra, hogy ő milyen feltételekkel vállalta azt, hogy a biztosított károkozási kockázatára fedezetet nyújtott, hogy milyen kizárásokat tartalmaz a felelősségbiztosítási szerződés, mert nem a károsult került jogosulti pozícióba a felelősségbiztosítási szerződésben, hanem a biztosító lett a kártérítési jogviszony kötelezettje. Így a biztosító legfeljebb csak azokra a kifogásokra hivatkozhatna, amelyek a károkozót a károsulttal szemben megilletik (a konkrét esetben a fuvarozási szerződésből fakadó kifogásokra). Ez az eredmény azonban ellehetetlenítené a felelősségbiztosítás jogintézményét. A biztosító ugyanis nem tudná kellő pontossággal felmérni a kockázatot, nem tudná meghatározni az arányos díjat, ha az általa kötött felelősségbiztosítási szerződés tartalmától függetlenül kellene helyt állnia a károsulttal szemben.

[29] A felelősségbiztosítás koncepciójából kifolyólag a károsult csak olyan feltételekkel és módon követelheti a biztosítótól a kára megtérítését, amilyen feltételekkel azt a biztosító a felelősségbiztosítási szerződésben vállalta. Ez következik a felelősségbiztosítás jogszabályi definíciójából is, mely szerint „felelősségbiztosítási szerződés alapján a biztosított követelheti, hogy a biztosító a szerződésben megállapított módon és mértékben mentesítse őt olyan kár megtérítése, illetve sérelemdíj megfizetése alól, amelyre jogszabály értelmében köteles” [6:470. § (1) bekezdés]. Tehát a biztosítotthoz hasonlóan a károsult is csak annak teljesítését követelheti a biztosítótól, aminek teljesítését a biztosító a felelősségbiztosítási szerződésben vállalta. Ebből szükségszerűen következik, hogy ha a biztosító a teljesítési kötelezettségét megállapító jogerős ítélet után a károsult közvetlenül felléphet a biztosítóval szemben, akkor azt ő mint a felelősségbiztosítási szerződés kedvezményese teheti, ez ekkor már egy harmadik személy javára szóló szerződésnek minősül, amelyben a biztosító mint kötelezett az összes olyan kifogásra hivatkozhat, amely a felelősségbiztosítási szerződésből kifolyólag őt a kedvezményezővel, azaz a biztosítottal szemben megilleti. Ezt egyébként a Ptk. 6:136. § (3) bekezdése kifejezetten ki is mondja.

### **A Kúria határozata alapján felmerülő további kérdések**

[30] A Kúria határozata még két lényeges kérdést vet fel. Az egyik az, hogy pontosan milyen feltételek fennállása esetén indíthat pert a károsult a biztosítóval szemben. A másik pedig az, hogy ha egyszer megnyílik a károsultnak a biztosítóval szembeni közvetlen igényérvényesítési lehetősége, akkor ez a követelés milyen szabályok szerint évül el.

[31] A Kúria a fenti ügyben hozott határozata indokolásában sajnálatosan nem vizsgálta kifejezetten azt a kérdést, hogy melyek voltak azok a körülmények, amelyek lehetővé tették azt, hogy a károsult az igényét közvetlenül érvényesíthesse a biztosítóval szemben. Az elsőfokú bíróság ezzel kapcsolatban azt rögzítette az ítélezési gyakorlat alapján, hogy „a Ptk. csak a közvetlen igényérvényesítést tiltja, vagyis a károkozó biztosított marasztalását követően az önként nem teljesítő biztosító ellen is megnyílik a marasztalási kereset előterjesztésének lehetősége.” Ezt az álláspontot erősíti meg a BH2005.175. alatt közzétett döntés is. Aszerint ugyanis a biztosított marasztalása a felelősségbiztosítás alapján téríteni köteles biztosítóval szemben is hatályossá válik. A jogerős marasztalásnak a biztosítóval szembeni hatályossá válása a biztosító szempontjából azt jelenti, hogy a biztosítási szerződés feltételeivel a jogerős marasztalásnak megfelelő kártérítést, illetve annak a szerződésben meghatározott részét köteles a károsultnak önként megfizetni. Ugyanakkor a biztosítóval szemben hozott megállapítási ítélet által keletkező teljesítési kötelezettség bírósági végrehajtás útján nem végrehajtható. Ezért a károsult követelése behajtása érdekében jogszerűen indít pert a nem teljesítő a biztosítóval szemben.

[32] Ugyanakkor, ha a biztosított a kártérítési felelősségét nem ismeri el, illetve azt jogerősen nem ítélik meg, akkor a kártérítés iránti igénnyel fellépő személynek nincs olyan védendő joga, amely a biztosítóval

szemben a felelősségbiztosítási szerződésen alapuló helytállási kötelezettség megállapítására irányuló keresetét megalapozná (BH2019.108.).

[33] A fenti döntésekből az a kép rajzolódik ki, hogy a bírói gyakorlat alapján a károsult biztosítóval szembeni közvetlen igényérvényesítésének szükséges és egyben elégséges feltétele az, hogy a biztosított a károsulttal szemben a kártérítési felelősségét elismerje, vagy azt bíróság jogerősen megállapítsa, és a biztosító ennek ellenére nem teljesít a károsult részére. A Kúria határozatának indokolása ezt az értelmezést nem kérdőjelezte meg, ezért az továbbra is irányadónak tekinthető.

[34] Ezután még azt a kérdést kell megvizsgálni, hogy a károsultnak a biztosítóval szembeni igénye mikor válik esedékessé, és az milyen szabályok szerint évül el. A Ptk. 6:472. § (1) bekezdése alapján a biztosító elsősorban a károsult részére teljesít. A felelősségbiztosításokra is alkalmazni kell a kárbiztosításokra vonatkozó teljesítési szabályokat (Ptk. 6:462. §),<sup>2</sup> mely alapján ha „a biztosítási esemény bekövetkezik, a biztosító a szerződésben a teljesítés előkészítéséhez szükséges időre tekintettel megállapított határidőn belül köteles szolgáltatását teljesíteni.” Tehát egy olyan különös helyzet áll elő, hogy a biztosító teljesítési kötelezettsége a biztosítási esemény – amit a biztosítási szerződés határoz meg, lehet pl. a kárigény bejelentése – bekövetkezését követően beáll a károsulttal szemben, azonban ez nem jár azzal együtt, hogy a károsult közvetlenül fordulhatna a biztosítóval szemben.

[35] A teljesítési kötelezettség beállása azonban szükségszerűen azt jelenti, hogy a követelés esedékessé válik, és ezzel egyidejűleg a Ptk. 6:22. § (2) bekezdése alapján megkezdődik a követelés elévülése.<sup>3</sup> Ha a Kúria fenti határozatában kifejtett jogértelmezését vesszük alapul, ami alapján a károsult a saját kárigényét érvényesíti a biztosítóval szemben, akkor a követelése a kár bekövetkezésével válna esedékessé, de ezt az álláspontot a korábban kifejtettek alapján vitatjuk.

[36] De ezek mellett azt is figyelembe kell vennünk, hogy a károsult addig nem érvényesítheti az igényét közvetlenül a biztosítóval szemben, amíg a biztosított a károsulttal szemben a kártérítési felelősségét el nem ismeri, vagy azt bíróság jogerősen meg nem állapítja – és a biztosító nem teljesít a károsult részére. A Ptk. 6:24. § (1) bekezdése alapján ha „a követelést a jogosult menthető okból nem tudja érvényesíteni, az elévülés nyugszik.” Amíg a károsult nem érvényesítheti igényét közvetlenül a biztosítóval szemben, és ezért nem fordulhat bírósághoz, az értelemszerűen olyan körülmény, ami miatt a károsult menthető okból nem érvényesítheti az igényét, így az az elévülés nyugvását eredményezi.

## **Összegzés**

[37] A felelősségbiztosítás egy harmadik személy érdekében kötött szerződés, amely alapján a károsult főszabály szerint igényét nem érvényesítheti közvetlenül a biztosítóval szemben. A Kúria az egyik újabb határozatában ezzel kapcsolatban azt az értelmezést fejtette ki, hogy ha a károsult mégis felléphet a biztosítóval szemben, akkor saját kárigényét érvényesítheti. Ezzel szemben a fent kifejtett érvek alapján az általunk helyesnek tartott értelmezés az, hogy ezekben az esetekben a felelősségbiztosítás harmadik személy javára szóló szerződéssé válik, és a károsult a felelősségbiztosítás kedvezményeseként a felelősségbiztosításból eredő igényt érvényesítheti, és a biztosító a felelősségbiztosításban meghatározott mértékben és feltételekkel köteles teljesíteni, az abból eredő kifogásokra a károsulttal szemben is hivatkozhat – erre viszont nem lenne lehetősége, ha elfogadnánk a Kúria értelmezését, ami ellehetetlenítené a felelősségbiztosítási piac működését.

---

2 KISS Ferenc Kálmán: A biztosítási szerződések In CSEHI Zoltán – BODZÁSI Balázs –: TÓKEY Balázs: *2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről kommentárja*. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2021. 2185. o.

3 Megjegyezzük, hogy a Kúria határozatának alapjául szolgáló tényállásban engedményezésre került sor, így azzal vált esedékessé a követelés.



[37] A károsult biztosítóval szembeni követelése a biztosítási szerződésben meghatározott feltételek teljesülésével, a biztosítási esemény bekövetkezése után válik esedékessé. Ezzel meg is kezdődik a követelés elévülése, ez azonban mindaddig nyugszik, amíg a károsult nem érvényesítheti igényét közvetlenül a biztosítóval szemben. Ez pedig főszabály szerint addig áll fenn, amíg a biztosított a károsulttal szemben a kártérítési felelősségét el nem ismeri, vagy azt bíróság jogerősen meg nem állapítja – és a biztosító nem teljesít a károsult részére.

\*\*\*

**Németh Ferenc:**

### **A káronszerzési tilalom érvényesülése a forgalmi adó visszaigényelhetősége esetén**

*A mostani számunkban közöljük Németh Ferenc ügyvéd írását „A káronszerzési tilalom érvényesülése a forgalmi adó visszaigényelhetősége esetén” címmel. Az elemzés első része a 2022. évi 2. számban jelent meg „Az általános forgalmi adónak mint kárelemnek a káronszerzés törvényi tilalmával való összefüggésének a történeti megítélése a bírói gyakorlatban” cím alatti tanulmányban.*

#### **Bevezető**

[1] A folyóirat májusi számában egy olyan témakörnek az elmúlt 35 év során állandóan változó és alakuló gyakorlatát kíséreltem meg egy szakmai cikkben feldolgozni és összefoglalni, amelynek igen nagy jelentősége van a biztosítók mindennapi kárrendezési folyamatában. A kérdés egyrészt az, hogy a forgalmi adóval mint kárelemmel kapcsolatos vitatott szempontok levezethetők-e a régi és az új Ptk.-ból, figyelemmel a káronszerzés tilalmára, valamint, hogy ehhez feltétlenül szükséges-e a forgalmi adónak a megfelelő kárfajtába történő elhelyezése. A kérdés ráadásul nemcsak jogi, hanem gazdasági jelentőséggel is bír, hiszen a forgalmi adónak a károsulti oldalon történő feltétel nélküli felszámíthatósága a fekete-, de legalábbis a szürkegazdaság nemkívánatos térnövekedését eredményezné a javítóiparban, melynek során ezen adó az esetek igen nagy hányadában nem töltene be a társadalmi funkcióját, mivel nem a költségvetésbe kerülne, hanem a károsultnál maradna.

[2] Mint a tanulmányból kiderült a kérdés jogi megítélése az eltelt évtizedek során korántsem volt egységes az ítélkezési gyakorlatban, sőt a jelenlegi jogi szabályozás letisztultsága ellenére továbbra is előfordulnak eltérő értelmezések. Még ellentmondásosabbnak tekinthető azonban a gyakorlat a káronszerzési tilalom szempontja érvényesülésének vonatkozásában annak a fordított esetnek a megítélésében, amikor a már megfizetett forgalmi adót a károsult visszaigényelheti. Ezen cikkben most ennek az elmúlt évtizedekben tapasztalt ítélkezési gyakorlatát kíséreltem meg bemutatni.

#### **1. A felvetendő kérdés**

[3] A kérdés tehát úgy vetődik fel, hogy amennyiben az adóalany szerviz a gépkocsi javításáról ugyan kiállítja a számlát, melyen az ÁFA tartalmát is feltünteti, melyet a károsult meg is fizet, azonban amennyiben ő maga is adóalany, akkor ezen forgalmi adót vissza is igényelheti.

[4] Mind a régi, mind a jelenleg hatályos ÁFA törvény szerint az adóalanyt megilleti a jog, hogy az általa fizetendő adó összegéből levonja azt az adóösszeget, melyet a részére teljesített termékértékesítés és szolgáltatásnyújtás során egy másik adóalany rá áthárított (1992. évi LXXIV.tv.32.§(1) bek. a.) pont, 2007. évi CXXVII.tv.120.§ a.) pont).

[5] A kártérítés vonatkozásában tehát az a kérdés merül fel, hogy amennyiben a károsult is ÁFA adóalany, és ennél fogva a gépkocsi javítását végző szolgáltatást nyújtó másik adóalany gazdasági társaság (szerviz) által kiállított számlán felszámított forgalmi adó összegének a megfizetését követően jogosult a visszaigénylésére, akkor a biztosító a káronszerzés tilalmára vonatkozó szempontokra tekintettel jogszerűen vonja-e le a javítási költséget terhelő forgalmi adó összegét?

## **2. A Legfelsőbb Bíróság Pfv.IX.20.222/2004.sz. határozata (EH 2004. 1032.)**

[6] Az első 17 év ítélkezési gyakorlata ebben a kérdésben is megegyezett a számla nélküli kárigényekhez hasonló nézőponttal, amely a forgalmi adót feltétel nélkül a kár részének tekintette. Ezen gyakorlat betetőzése volt, amikor a Kúria (akkor még Legfelsőbb Bíróság) elvi jelentőséggel foglalt állást ebben a kérdésben a *Pfv.IX.20.222/2004. sz. felülvizsgálati határozatában*, melyet *EH 2004. 1032. sz.* alatt jelentetett meg a Bírósági Határozatok tárában. A határozatban jogellenesnek minősítette az alperesi biztosító részéről a forgalmi adónak a bruttó javítási költségből történő levonását, melyet az alábbiakkal indokolt: *„A kár mértékére vonatkozó szabályokat a Ptk.355.§-ának (4) bekezdésében határozza meg. Kártérítés címén a károkozó körülmény folytán a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést és az elmaradt vagyoni előnyt, továbbá azt a kárpótlást vagy költséget kell megtéríteni, amely a károsultat ért vagyoni és nem vagyoni hátrány csökkentéséhez vagy kiküszöböléséhez szükséges. A károsult vagyonában beállott értékcsökkenés az adott esetben pénzeszközeinek a kötelezett hibájából történt időleges elvonásában állt. A kár mértékét a felperes a bemutatott számlával teljeskörűen igazolta. A Legfelsőbb Bíróság megállapította: az alperesek szerződésének egyetlen olyan rendelkezése sincs, amelyből az a következtetés vonható le, hogy a biztosító a károsultnak fizetendő kártérítés összegéből az általános forgalmi adót levonhatná. Az I.r. alperes fizetési kötelezettségét a R. alapján létrejött polgári jogviszony alapozza meg, melyre nincs hatással, hogy a felperest vállalkozásával kapcsolatban fennálló adóigazgatási jogviszony keretében milyen jogok illetik, és milyen kötelezettségek terhelik. Az adózás rendszerében, az arra irányadó jogszabályok az áfa visszatérítésének kedvezménye mellett a felperes számára kötelezettségeket is megállapítanak. A polgári jog szabályai szerint létrejött kötelezettség teljesítése szempontjából azonban mindezek közömbösek és egyik félnek sem szolgálhatnak előnyére vagy hátrányára.”*

## **3. A határozat kritikája**

[7] A határozattal szemben álláspontom szerint az alábbi ellenérvek hozhatóak fel. A kérdés szempontjából nem tartom jelentősnek azon hivatkozást, hogy az alperesek (a tényleges károkozó és a felelősségbiztosítója) szerződésében nincsen olyan rendelkezés, amely az ÁFA levonhatóságára utalna. Erre ugyanis nincs is szükség, hiszen a károsult nem alanya a felelősségbiztosítási szerződésnek, közötte és az alperesek között egy deliktuális felelősségi jogviszony jött létre a baleset során a gépkocsijában okozott kár miatt, amely megtérítését alapvetően a Ptk.-nak a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint érvényesíthette. Ebből következőleg a káronszerzés szempontjait ugyanúgy a régi Ptk. 355.§ (4) bekezdéséből kell levezetni, mint a számla nélküli javítás esetében történt. (Mely jogszabályt egyébként, mint kiinduló pontot, a határozat indoklása is felhívta.) Erre tekintettel pedig nehezen érthető, hogy miért ne lennének a kártérítési szabályok szerinti teljesítési kötelezettség szempontjából közömbösek, hogy a károsultat az adóigazgatási jogviszony keretében megilleti az adó visszatérítés joga.

[8] Kétségtelen, hogy az adójogviszony sok tekintetben különbözik a polgári jogviszonytól, hiszen amíg a polgári jogi kapcsolatokat a diszpozitivitás, a felek mellérendeltsége és a szolgáltatás-ellenszolgáltatás egyensúlya jellemez, addig az adójogviszony közhatalmi jellegű, melynek jellemzője az alá-, és fölérendeltség és kizárólag normatív aktusok alapján jönnek létre. Az adójogviszony közjogi (vertikális) jogviszony, ahol az állam hatalmi pozícióban van. Mint ahogy az is tény, hogy az adóalany károsultat a gazdasági vállalkozásával kapcsolatban fennálló adóigazgatási jogviszony keretében nyilvánvalóan nemcsak jogok (pl. ÁFA visszatérítés) illetik meg, hanem kötelezettségek is terhelik. Azonban ez miért változtatna a kártérítés szempontjain?

[9] Amikor ugyanis az adó-, és számviteli szabályoknak megfelelően kiállított javítási számlán lévő ÁFA tartalom, mint költség megfizetésre kerül a Ptk.6:522. § (2) bek. c.) pontja alapján, és utána ugyancsak az adójogviszony keretében kerül az adóhatóságon keresztül a költségvetésbe, mégsem hivatkozhat arra a károkozó, hogy az kívül esik a kártérítés keretein. Minthogy pedig a javítási számla ÁFA tartalma kárelem is egyben, a károsult adóalany által visszaigényelhető ugyanazon összeg is polgári jogi szempontból a kárfogalom körébe tartozó. Ezt pedig az sem befolyásolja, hogy a károsult az ÁFA törvény alapján az adómegállapítási időszakban aszerint tud élni a visszatérítéssel, hogy az összes adófizetési kötelezettsége és az összes visszaigénylési jogosultsága közötti egyenlege pozitív vagy negatív. Hiszen ha más gazdasági ügyletből kifolyólag az adó elszámolási időszakban több ÁFA fizetési kötelezettsége keletkezett, mint amennyit a gépjármű javításának a számlájából visszaigényelhet, a visszaigénylés akkor is megtörténik, csak oly módon, hogy beszámítódik a többlet befizetési összegébe, azaz a vagyoni egyenlegében a javára jóváírásra kerül.

[10] A kártérítés szempontjából tehát annak van jelentősége, hogy a károsult megbomlott vagyoni egyensúlya helyreálljon, amely a nettó javítási költség megfizetésével meg is történik, amennyiben tehát a visszaigényelhető vagy az egyenlegében jóváírandó ÁFA összegét a biztosító nem vonhatná le, akkor azzal az összeggel ugyancsak a káronszerzés tilalmával ellentétes módon ugyanúgy gazdagodna, mint a számla nélküli eseteknél megfizetett forgalmi adóval.

[11] Amennyiben csupán azért nem lenne beszámítható a kártérítés összegébe a visszaigényelhető ÁFA összege, mert arra a polgári jogtól eltérő jogviszony keretein belül van mód, akkor ezen az alapon a baleseti személyesérültek keresetvesztésébe sem lehetne beszámítani a társadalombiztosítási juttatások (pl. táppénz) összegét, hiszen az szintén egy másik (társadalombiztosítási) jogviszony keretében kerül megtérítésre. Ilyen érvelést azonban az ítélkezési gyakorlatban nem találunk, hiszen e vonatkozásban is a kártérítésen belüli megtérülési szempontok bírnak jelentőséggel. *„Az 1/2014. PJE határozat által a új Ptk. alkalmazása során is irányadónak tekintett PK 46.sz. állásfoglalás a társadalombiztosítási ellátások levonását tárgyalja, illetve a károkozó kettős helytállási kötelezettségét, egyrészt a károsult irányába felelősségi alapon, másrészt a társadalombiztosítási szerv irányába a közjogi megtérítési igény alapján. Az abban foglalt elvek ellenére helytállóak, hogy az indokolásban megjelölt jogszabályok már nincsenek hatályban.”*<sup>4</sup>

[12] A bekövetkezett kárral összefüggésbe hozható máshonnan megtérülő és kárelemnek minősíthető összegek tehát mindenképpen beszámítandóak, mert a károsult megbomlott vagyoni egyensúlya csak így állhat helyre anélkül, hogy káronszerzés keletkezne.

#### **4. A helyesnek tekinthető gyakorlat**

[13] Annak ellenére, hogy az ÁFA visszaigényléssel kapcsolatos vitás esetek jóval kisebb számúak a számla nélküli kárrendezés során meg nem fizetett forgalmi adó ügyekhez képest (hiszen a károsultak között az

---

<sup>4</sup> Fuglinszky Ádám: Kártérítési jog, HVG-ORAC lap-és könyvkiadó Kft. 2015. 802. o.

ÁFA adóalanyok vannak kisebbségben), mégis találunk olyan alapvetően helyes szemléletű határozatokat, melyek szembe mennek az EH-ban elfoglalt nézettel. *„Megállapította azonban azt is a bíróság, hogy ezen javítási költségből az ÁFA tartalom vonatkozásában – a felperes által csatolt okirati bizonyíték alapján – az arányosított ÁFA visszaigénylés körében 5.303,- Ft megtérült. Alperes által térítendő felperesi vagyonban bekövetkezett csökkenés mértékét ezért 115.230,- Ft-ban lehet meghatározni, amely szükséges ahhoz, hogy a felperest ért teljes kár reparációra kerüljön. ... Hangsúlyozza a bíróság, hogy ugyan felperes jogosult a teljes kárösszeg megfizetésének igénylésére, azonban nem jogosult annak a kártérítési összegnek az alperestől történő követelésére, amely máshonnan megtérült. Utal arra is a bíróság, hogy amennyiben felperes az adózásra vonatkozó előírások változása miatt, illetve a gépkocsi használati jellegének megváltozása miatt, az 5.303,- Ft-os arányosított adó visszatérítésére lenne köteles, abban az esetben – az elévülési időn belül – érvényesítheti alperessel szemben az ekként már meg nem térülővé váló kárát, azonban ezt megelőzően e vonatkozásban a kár tényleges bekövetkezésének megállapítására lehetőség nincs. Megjegyzi továbbá a bíróság, hogy a közzétett eseti döntésekben kifejtett álláspont és más ügyekben hozott döntések a bíróságot jelen per elbírálása során nem kötik.”* (Siófoki Városi Bíróság 2.G.20.810/2010.sz.)

[14] Ezen határozatot a másodfokon eljáró bíróság az alábbiakkal hagyta helyben: *„Kétségtelen tény, hogy az ÁFA igénylés csak lehetőség, arra a felperest semmilyen jogszabály nem kötelezi, azonban abban az esetben, ha az ÁFA-t ténylegesen visszaigényli, úgy ezt a kártérítési igény elbírálásakor figyelembe kell venni. Abban az esetben ugyanis, ha a bíróság az alperest a felperesi keresetnek megfelelően marasztalta volna, úgy a visszaigényelt 5.303,- Ft-tal a felperes jogalap nélkül gazdagodna, amely pedig a káron szerzés tilalmába ütközne.”* (Somogy Megyei Bíróság 3.Gf.20.483/2011.)

[15] Az EH határozathoz képest a későbbiekben a Kúria által hozott döntések között is megjelentek ellentétes nézetek, mint pl. a BH 2007. 410. sz. alatt, amelyben arra is utal a legmagasabb bírói fórum – egyetértve másodfokon eljáró bírósággal – miszerint *„vélemelte, hogy a gépjármű megvásárlása alkalmával a tulajdonos az általános forgalmi adó összegét visszaigényelte”* arra tekintettel, hogy *„a kár összegét a Pp.164.§(1) bekezdésében írott általános bizonyítási szabály szerint a károsultnak kell bizonyítani. A felperes felülvizsgálati kérelmében előadott indokaival szemben nem az alperesnek kell tehát az adóhatóságnál tisztázni, hogy az általános forgalmi adó visszatérítésére sor került-e, hanem a károsultnak kell bizonyítani, hogy a vagyonában bekövetkezett kár az általános forgalmi adóval növelt értékének felel meg.”*

[16] A magam részéről átgondolásra érdemesnek tartok még egy jogi szempontot. Mégpedig, hogy elégséges-e az ÁFA-nak a kárból történő levonását csak akkor alkalmazni, ha a visszatérítés ténylegesen megtörtént, amennyiben viszont a károsult arra hivatkozik, hogy ezen jogával nem kíván élni, akkor nem? Az ugyanis a kárenyhítési elvárásokba ütközne, hogy ha a károsultnak lehetősége van a kár mértékét csökkenteni, azonban ezt mégsem tenné, mondván, hogy azt fizesse meg inkább a biztosító. Majd később akár élne is a visszaigénylési jogával, melyet a biztosító az adótitok miatt már nem tud ellenőrizni. Egyébként is életszerűtlennek tekinthető egy vállalkozás részéről, hogy ne éljen az adóhatóság felé ezen jogával, így felvetődhet, hogy amennyiben azt mégsem teszi, úgy az a Ptk. 6:525.§-a szerinti kárenyhítési lehetősége elmulasztásaként értékelhető, melynek következtében a forgalmi adó megfizetését ugyancsak nem követelheti a felelősségbiztosítótól.

[17] A teljesség kedvéért ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy a jelenleg hatályos ÁFA törvény 124. § (4) bekezdésében foglaltak szerint nem vonható le a személygépkocsi üzemeltetéséhez és fenntartásához szükséges szolgáltatást terhelő előzetesen felszámított adó összegének 50%-a. Ez pedig azt jelenti, hogy a gépjármű javítási költségből megfizetett forgalmi adónak az adóalany károsult csak az 50%-át igényelheti vissza, így a biztosítók levonási joga csak ezen arányos mértékig terjed.

## Összegzés

[18] A jelen és az elmúlt lapszámokban megjelent dolgozataimmal megkíséreltem áttekintést adni a forgalmi adónak, mint kárelemnek a kárnszerzés törvényi tilalmával fennálló kapcsolatával összefüggésben tapasztalható korántsem egységesnek mondható ítélkezési gyakorlatáról. Annak ellenére, hogy az ÁFÁ-s számla hiányában a forgalmi adót a jogi szabályozás sem tekinti kárelemnek (2009. évi tv. (Kgf.) 32/A.§ (2) bek., 2014. évi LXXXVIII. tv. (Bit.) 123.§ (1) bek.), de még így sem minden bíróság részéről megfelelően alkalmazott, mégis hasznosnak tartanám, ha a jogalkotó konkrét jogi normában szabályozná a forgalmi adónak a károsult részéről történő visszaigényelhetősége esetére vonatkozó kártérítési szempontokat is. Mindezt az egyértelmű jogi helyzet, valamint annak érdekében, hogy ne csak a Ptk. 6:522.§ (3) bekezdéséből legyen a kárnszerzés tilalmi szempontok érvényesülése levezethető.

\*\*\*

### **Bárdos Péter: Adalékok a sérelemdíj elméletéhez**

*A szerző a fájdalomdíj fogalmának és mértékének kérdését a Ptk. alapján vizsgálja ideértve a fájdalomdíj és a kárfelelősség általános szabályai közötti összefüggést és azt a problémát is, hogy hogyan határozható meg a fájdalomdíj összege.*

[1] A kártérítés mint a másnak okozott kár – vagyoni hátrány – kompenzációja a jog egyik ősi intézménye, amellyel gyakorlatilag egyidős a gondolat, hogy az embert ért nem vagyoni jellegű sérelmek is kompenzálhatók – részben vagy egészben – vagyoni szolgáltatással. És bár a kérdés kezeléséhez, ahogyan azt BOYTHA<sup>5</sup> és PETRIK<sup>6</sup> a Ptk. (a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. tv.) kodifikációs munkálatai kapcsán publikált tanulmányai (1) bemutatják, voltak és vannak különbségek az egyes nemzeti megoldások, sőt – mint pl. Magyarország esetében – a nemzeti jogfejlődés egyes szakaszai között, tulajdonképpen nyugodtan kijelenthetjük; a modern polgári jogok egyetértésre jutottak abban a tekintetben, *hogy a nem vagyoni jellegű sérelmek vagyoni eszközökkel történő kompenzálása társadalmi igény, az erre vonatkozó szabályok helye a magánjog, és a megoldásnál a kártérítés és a nem vagyoni sérelmek vagyoni kompenzációjának közös dogmatikai gyökereiből célszerű kiindulni.*

[2] A magyar jogfejlődés kissé kacskaringós úton jutott el addig, hogy a Ptk. deklarálta: a sérelemdíjnak elnevezett kompenzáció a *személyiségi jogok* megsértésének szankciója és alkalmazásának feltételeire lényegében a *kártérítési felelősség* szabályait kell alkalmazni (Ptk. 2:51. és 2:52. §).

[3] Magától értetődő, hogy e normatív elvek gyakorlatba való sikeres átültetésének egyik alapvető feltétele a „személyiségi jog” fogalom lehető legpontosabb meghatározása. Éppen ezért meglepő, hogy a Ptk. nem csupán adós marad a definícióval, de a Második Könyv Harmadik részében (Személyiségi jogok) a következetes bírói gyakorlat kialakulását nehezítő módon a személyiségi jogok általános védelmére vonatkozó szabályok (2:42§ ) és a példálódzva felsorolt, nevesített személyiségi jogokra vonatkozó szabályok (2:43§) összehangolását is elmulasztja és nem rendezi a Ptk. és az egyéb, a kérdést érintő jogszabályok közötti viszonyt sem (ld. pl. az Alaptörvényben szabályozott alapjogok kérdését).

<sup>5</sup> Boytha György: A személyiségi jogok megsértésének vagyoni szankcionálása. Polgári Jogi Kodifikáció, 2003/1. sz. 3-6. o.

<sup>6</sup> Petrik Ferenc: A nem vagyoni kár megtérítése védelmében. Polgári Jogi Kodifikáció, 2003/1. sz. 6-8. o.

[4] Az elméleti kezelhetőség érdekében mégis érdemes megkísérelni a téma koherens rendszerben való kifejtését.

[5] Tételezzük fel, hogy a „személyiségi jog” fogalom a valóság egy meghatározott szegmensét írja le, gyűjtőfogalom, amely alá sorolandók a Ptk. példálódzó felsorolásában említett jogok éppúgy, mint az Alaptörvényben és más jogszabályokban ekként tételezett vagy értelmezhető jogok, sőt akár bizonyos nem normatív erkölcsi értékek is. Mindezek éppen azért sorolhatók a „személyiségi jog” fajfogalma alá, mert van olyan *közös tartalmuk*, amely őket személyiségi joggá teszi.

[6] Mi is hát e közös tartalom? Hogy a kérdés nagyon is indokolt, jól mutatja az az ismert és a bírói gyakorlatban gyökeret vert – egyébként vitatható – álláspont, amely szerint személyiségi jogról csak az *ember nembeli lényegéhez tartozó jogok* (pl. élethez, testi épséghez, egészséghez, becsülethez, jóhírnévhez stb. való jog) esetén beszélhetünk, ezért pl. a tisztességes eljáráshoz fűződő alkotmányos alapjog sérelme esetén nem lehet szó személyiségi jogi jogsérelemről (így sérelemdíjról sem).

[7] A Fővárosi Ítéltábla már 2014-ben deklaráta: „A tisztességes eljáráshoz való jog mint eljárási alapjog nem tekinthető egyben személyiségi jognak is, mivel a védendő érték nem közvetlenül az ember személyiségéből fakad. Ez a jog időlegesen nem az emberi individuum védelmét, hanem az állami közreműködés mellett zajló eljárások megfelelő funkciójú megvalósítását illetve érvényesülését szolgálja (FIT 2.Pf.21.077/2014). Hasonló érvelést tartalmaz még a FIT Pf.21.145/2016 és a FIT 2.Pf.20.984/2019 sz. ítélete – és számos más ítélet.

[8] Az érdekesség kedvéért megjegyzem, hogy a bíróságok mégis elég gyakran ítélnek meg nem vagyoni kártérítést (sérelemdíjat) olyan ügyben, ahol a sérelem gyökere egyértelműen a nem tisztességes eljárás. Ezt többnyire úgy oldják meg, hogy nem a tisztességes eljárás követelményének, hanem pl. a családi élet, emberi méltóság stb.) megsértését állapítják meg (FIT 2.Pf.21.316/218, DIT Pf.II.20.668/2018) vagy egyszerűen a közigazgatási, bírói jogkörben okozott kár szabályait alkalmazzák konkrét személyiségi jogra való hivatkozás nélkül.

[9] Egyetértek PETRIK-kel, aki már hivatkozott cikkében azt fejti ki, hogy a személyiségi jogok voltaképpen *egy bizonyos életminőséget* határoznak meg és minden olyan esetben, amikor a jogsértés *eredménye* az életminőség átmeneti vagy tartós romlása, sérelemdíj megítélésének lehet helye, függetlenül attól, hogy milyen konkrétan meghatározott jog sérelme vezetett ehhez és hogy e jog az ember nembeli lényegéhez tartozik-e vagy sem, *mivel maga az életminőség biztosan odatartozik*.

[10] Felvethető, hogy az ilyen interpretáció a sérelemdíj értelmezési kereteit túlságosan kitágítja. De mit tehetünk, ha a fentiekben kifejtettek fényében mégiscsak ez tűnik a dogmatikailag helyes megoldásnak. Nem beszélve arról, hogy az intézmény parttalanná válásának megakadályozására a bíróságnak több eszköze is van. Ezek közül a legnagyobb gyakorlati jelentősége annak a lehetőségnek van, hogy a bíróság szabad mérlegelés alapján juthat például a következtetésre; a kétségkívül bekövetkezett életminőség-romlás *mértéke* nem éri el azt a szintet, ami a sérelemdíj fegyverének alkalmazását indokolná. Az embert a mindennapokban érő bosszúságok többségénél erről van szó és a bírói gyakorlat nem is hajlik az ilyen „bagatell hátrányok” sérelemdíjjal való enyhítésére.

[11] A sérelemdíjért való *felelősség* normatív alapját a Ptk. a kárfelelősségi szabályokra utalással teremti meg (2:52§ (2) bek.), még ha okozhat is némi bizonytalanságot az, hogy a vizsgálandó körülmények közül éppen a sérelemdíjra köteles személyt és a kimentés módját emeli ki (2:52§ (3) bek.), holott valójában arról van szó, hogy a *jogellenességet, az okozati összefüggést és a kimentési lehetőséget* kell vizsgálni.

[12] A jogellenesség kérdését korábban már érintettem. A végkövetkeztetés abban foglalható össze, hogy a jogellenességet – szemlélettől függően – vagy *más életminőségének rontása mint eredmény vagy valamely konkrétan meghatározott személyiségi jog sérelme* alapozza meg. A két lehetőség között valójában csak annyi a különbség, hogy az utóbbi esetben az életminőség romlása törvényi vélelem, amiből az következik, hogy nem a sértettnek kell bizonyítania ennek meglétét, hanem a sérelem okozójának a jogellenesség hiányát.

[13] Az okozati összefüggésnek a *jogsértő magatartás és a hátrányos eredmény, azaz az életminőség-romlás* között kell fennállnia azzal, hogy az előbbiekben írtakkal összhangban, ha törvényben nevesített személyiségi jog sérelméről van szó, a sérelmet szenvedettnek csak a *jogsértő magatartás tényét* kell bizonyítania, az okozati összefüggés *hiányának* bizonyítása a sérelem okozóját terheli.

[14] A kimentés – ami a Ptk. alapján a jogsértőt terheli – elvben a Ptk. által elismert valamelyik kimentési rezsím (felróhatóság, tárgyi felelősség, feltétlen felelősség, felelősség a szerződésszegésért) alkalmazását jelenti a konkrét tényállástól függően.

[15] A sérelemdíj *mértéke* a jogintézmény Achilles-sarka. A 2:52§ nevezetes (3) bekezdése csupán azt határozza meg – ráadásul példálódzó jelleggel – hogy a bíróság a sérelemdíj összegének meghatározásánál mely körülményekre legyen „különösen” figyelemmel. Az ítéletek indokolásában viszonylag ritkán találkozunk a 2:52§ (3) bek.-re való hivatkozással, sokkal inkább azt hangsúlyozza a bíróság – nota bene a „matematikai szemléletű ítélkezés” antitéziseként – hogy a sérelemdíj mértékét az *eset összes körülményeinek mérlegelésével* kell megállapítani.

[16] Még egy „támpontot” ad, no nem a Ptk., hanem az irodalom és a joggyakorlat, amikor ex lege azt hangsúlyozza, hogy a sérelemdíjnak *kompenzációs és punitív* funkciója van.

[17] E támpontokról magukról is sokat lehetne vitatkozni. A bírói gyakorlat mindenesetre azt mutatja, hogy mindkét funkció betöltése feltételezi a *jogsértés súlyosságának és a felróhatóság mértékének* vizsgálatát, noha bizonytalan, hogy mit is jelentenek e fogalmak, mert hiányoznak a fogódzók a jogsértés súlyosságának és a felróhatóság mértékének értékeléséhez.

[18] Erősen vitatható a magánjogi büntetés szemlélete is – és vitatják is. Elég sűrűn lehet találkozni olyan ítéleti indokolással, amely a megítélt sérelemdíjösszeg alátámasztására hangsúlyozza a kettős funkciót, de én a több ezer áttanulmányozott ítélet között egyetlen egyet sem találtam, amelyben a bíróság kifejtene, hogy a megítélt sérelemdíj mekkora része szolgálja a kompenzációt és mekkora része a büntetés – hogy legalább tudjuk, miről is beszélünk.

[19] A feladat, a sérelemdíj adekvát mértékének korrekt meghatározása rendkívül nehéz, megoldása kizárólag a bíróságra vár. Ráadásul az igazságszolgáltatásra kettős teher nehezől: egyfelől meg kell találnia a konkrét jogsértéssel *arányos* mértéket, ugyanakkor törekednie kell az *egységes joggyakorlat*

kialakítására, különös tekintettel a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. tv. új harmadik fejezetében e tekintetben támasztott, számos kérdést felvető követelményekre.

[20] Az elméletileg nulla és végtelen között mozgó sérelemdíjak megzabolázását szolgálhatná az *alsó és felső határ* definiálása.

[21] Az alsó határt illetően ez tulajdonképpen meg is valósul a gyakorlatban, amely törekszik a bagatell-sérelemek csoportjának körülhatárolására, elsősorban a tömeges tyúkperek elkerülése céljából. De segít ebben a józan közvélekedés is, amely szerint az, akinek a villamoson a lábára lépnek vagy akivel gorombán beszél egy hatósági ügyintéző, ne akarjon a bíróságra szaladgálni sérelemdíjért. Talán közelebb visz a megoldáshoz, hogy több ítéletben is felbukkan az 50.000 forintos tétel, amelyet – minthogy ennél alacsonyabb összeg az adatbázisban nem található – akár alsó határként is elfogadhatunk, talán mert a bíróság úgy véli, hogy kevesebb mint 50.000 forint már nem töltene be sem a kompenzációs, sem a punitív funkciót.

[22] Az 50.000 forintos összeg számos eltérő tényálláson alapuló ítéletben megjelenik, lásd pl. a Debreceni Ítéltábla Pf.20.215/2012, Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.21.149/2013, Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.327/2014, Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.350/2017 és 2.Pf.20.442/2017 sz. határozatát).

[23] Jóval nehezebbnek tűnik a felső határ kérdése. Itt sem az elv meghatározása problematikus. Ugyanis ha abból indulunk ki, hogy a sérelemdíj az életminőség rontásának szankciója, a logikus következmény az, hogy a felső határ az *életminőség teljes megszűnéséhez* kötődik. Nem a halálos eredményről van szó, mert az egy másik kérdéskör (ld. hozzátartozói igények), hanem arról az esetről, amikor a károsító esemény (pl. baleset vagy műhiba) következményeképpen a károsult olyan vegetatív állapotba kerül, amelyben életminőségről már nem lehet beszélni (persze ez annyiban azonos a halálos kimenetellel, hogy itt sem az érintett „élvezi” a sérelemdíj előnyeit).

[24] Ami a mértéket illeti, több megoldási lehetőség jöhet szóba. Az elsőt a bíróság jelenleg is alkalmazza, nevezetesen, hogy normatív felső határ hiányában szabad mérlegelés, pontosabban ízlés tárgya, vajon egy megsemmisült életminőség – azaz élet – értékét tíz- vagy százmillió, esetleg x milliárd forintban állapítja-e meg. A mérlegelés alapja itt valószínűleg már kevésbé a sértett személy „szenvédése”, sokkal inkább a társadalom teherbíró képessége és az, hogy a közfelfogás milyen kompenzációt tartana elégségesnek vagy éppen túlzónak.

[25] Egy másik lehetőség a felső határ normatív meghatározása pl. évenként a költségvetési törvényben, az aktuális gazdasági helyzethez igazítva. Hasonló elven működő, bár jogtechnikailag eltérő megoldás lehet pl. az, hogy felső határnak azt fogadjuk el, amire biztosítási fedezetet lehet kapni. Ez a módszer ismerős, hiszen a kötelező gépjármű felelősségbiztosításról szóló 2009. évi LXII. törvény (Gfbt.) 13§ (1) bek.-e összegszerűen meghatározza a biztosítói felelősségvállalás felső határát, nyilván egzakt kárvalószínűségi számításokra alapozva. A jogalkotó a sérelemdíj felső határának meghatározásakor akár ezen az úton is elindulhatna, még ha nem is minden esetben van felelősségbiztosítási háttere.

[26] A mindezt megelőző, első kérdés természetesen az, egyáltalán szükség van-e normatív felső határra. Nos, álláspontom szerint, bár lehet élni nélküle is, a gazdasági racionalitás mellette szól, nem beszélve arról, hogy az egész kérdéskört a bíróság és a jogkereső közönség számára is megnyugtatóbb módon foglalná



keretbe egy olyan szabály, amely a sérelemdíj mértékét, mondjuk ötvenezer és egymilliárd forint között engedi meghatározni, megkönnyítve ezzel a bíróság dolgát a belső arányok kialakításában.

[27] És ha már a belső arányokról esett szó, kommentár nélkül hadd utaljak arra, hogy a bírói gyakorlat a jóhírnév, becsület emberi méltóság megsértését kirívó esetektől eltekintve a százezres, míg a sérüléssel, egészségromlással kapcsolatos sérelemdíjakat a milliós tartományba helyezi ezzel valamiféle sajátos értékszámítást juttatva kifejezésre.

[28] A mérték-problematikánál különös súllyal esik latba a bírói gyakorlat egységességének kérdése. Arról a normatív elvről van szó, amely szerint az egységes bírói gyakorlat a jogbiztonság fontos eleme, tehát *hasonló ügyekben* lehetőség szerint *hasonló ítéleteknek* kell születnie (v.ö. 2011. évi CLXI. tv. III. fejezet). Csakhogy az elv gyakorlatba való átültetése feltételezi a hasonlóság kritériumainak ismeretét, közelebbről azt, hogy az összehasonlítandó eseteket leíró számos tényállási elem közül melyek azok, amelyek *azonosság megalapozza az esetek hasonlóságát*.

[29] Jogelméleti, jogszociológiai tudásunk jelenlegi szintje egy „hasonlóság-tan” hiányában csak azt a triviális választ engedi meg, hogy ez a szabad bírói mérlegelés igazi terepe. Mivel az ítéletek és az eseteket leíró kritériumok száma igen nagy, megfelelően felépített elektronikus adatbázisok segíthetnek a bírónak a probléma gyakorlati megoldásában, még ha a számítógépek ítéletet – egyelőre – nem is hozhatnak.

\* \* \*

## **SZEMELVÉNYEK AZ ÍTÉLKEZÉSI GYAKORLATBÓL**

### **Máshol nem publikált határozatok**

2022/III/1

**Tárgyszavak: biztosítási érdek, megtérítési igény, vagyonbiztosítási szerződés, a biztosító mentesülése**

**A kft. által a saját tulajdonú készlet biztosítására megkötött vagyonbiztosítási szerződés nem a tag üzletrészhez fűződő vagyoni érdekét biztosítja, ezért a kft. tagja nem minősül biztosítottnak. Nincs lehetőség a rPtk.-nak a biztosító mentesülését szabályozó 556. §-ának analóg alkalmazására a rPtk. 558. § (1) bekezdése szerinti visszkereseti jog érvényesítése esetén, mert e rendelkezések eltérő jellegű jogintézményeket szabályoznak. A megtérítési igény alól kizárólag a biztosítottal közös háztartásban élő hozzátartozói minőség jelent kivételt, ahhoz nem elegendő a kárért felelős személy és a biztosított közötti egyéb jogi vagy gazdasági kapcsolat. A kárért felelős kft taggal szemben ezért a biztosítónak mint törvényi engedményesnek alapos igénye van.**

**rPtk. 207. § (1) bek., 339. § (1) bek., 548. §, 556. §, 558. § (1) bek.; PK 74. állásfoglalás**

### **A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**

Az alperes és házastársa hosszabb idő óta foglalkoznak menyasszonyi ruhakölcsönzéssel oly módon, hogy a ruhákat az alperes varrja. 2011-ben erre a tevékenységre egy kft.-t hoztak létre (a továbbiakban: kft.), amelynek ők a tagjai, az alperes házastársa pedig önálló képviseleti joggal rendelkező ügyvezetője volt. A kft. nem foglalkoztatott alkalmazottat, a ruhák tervezését, szabását, varrását az alperes végezte tagsági

jogviszonya keretében. 2011. június 8-án megbízási szerződés jött létre a kft. és az alperes között, amelyben a kft. megbízta az alperest a cég képviselőjének eseti ellátásával (a továbbiakban: megbízási szerződés). E szerint a kft.-t az eseti megbízási jelleg miatt nem terheli bejelentési kötelezettség, az eseti feladat elrendelését a tárgynapot megelőző napon 16 óráig közli az alperessel (3.). Az alperes felelőssége az általa elvállalt feladat elvégzésére terjed ki, egyéb káreseményekért nem felel (2.).

A kft. 2011. augusztus 27-i kockázatviselési kezdettel tűz- és elemi károk biztosítására is kiterjedő vállalkozói vagyonbiztosítási szerződést kötött a felperessel. A kockázatviselés helye a kft. által működtetett esküvői ruhakölcsönző üzlet (a továbbiakban: üzlet) volt, ahol a kft. a saját tulajdonú készletét biztosította.

2011. október 17-én tűzbiztosítási esemény következett be az üzletben. A biztosítási eseményt megelőzően ott egyedül az alperes tartózkodott, ahol használta a varrógépet és a felette elhelyezett asztali lámpát is, amit távozása előtt elfelejtett kikapcsolni. A riasztóberendezéssel ellátott épületen nem volt nyoma külső erőszaknak vagy behatolásnak. Az asztali lámpa villanykörtéje szétdurrant és meggyújtotta az alatta lévő textíliát. Ha a lámpát kikapcsolták volna, a tűz nem következett volna be. A kikapcsolás hiánya sérti az Országos Tűzvédelmi Szabályzatról szóló 28/2011. (IX. 6.) BM rendelet (a továbbiakban: régi OTSZ) 588. §-át.

A felperes teljesítésének hiányában a kft. pert indított a biztosítási összeg megfizetése iránt. A bíróság jogerős közbenső ítélettel megállapította, hogy a kft. az üzletben tárolt és megsemmisült saját tulajdonú készlet után biztosítási szolgáltatásra jogosult (a továbbiakban: jogerős közbenső ítélet), majd ítéletével kötelezte a jelen per felperesét a biztosítási összeg megfizetésére (a továbbiakban: jogerős marasztaló ítélet). A Kúria ítéletével a jogerős marasztaló ítéletet hatályában fenntartotta kiemelve, a jogerős közbenső ítéletben a bíróság tényként állapította meg, hogy a kft. az árukészletet adásvételi szerződéssel szerezte meg, amit már nem lehet vitássá tenni, így a biztosítási összeg meghatározásánál az árukészlet káridőponti újraberzerzési költségét kellett alapul venni (a továbbiakban: a Kúria marasztaló ítélete). A felperes a biztosítási összeget megfizette a kft.-nek.

### **A kereset és az alperes védekezése**

A felperes az általa megfizetett biztosítási összeg megfizetésére kérte kötelezni az alperest a rPtk.) 339. § (1) bekezdése és az 558. § (1) bekezdése, valamint az Általános Vagyonbiztosítási feltételek (a továbbiakban: ÁVF) XII.1. pontja alapján. Indokolása szerint a biztosítási esemény az alperes által használt lámpa lekapcsolásának hiánya miatt következett be. A biztosítási összeget kifizette, így megtérítési igényt érvényesít az alperessel szemben.

Az alperes kérte a kereset elutasítását.

Indokolása szerint a katasztrófavédelem nála nem állapított meg semmilyen mulasztást. Vitatta a károkozás tényét és a felróhatóság fennállását. A felperesnek a marasztalás iránti perben kellett volna bizonyítania a mentesülési ok fennállását a rPtk. 556. § (1) bekezdése alapján, ez azonban nem történt meg, így fizetési kötelezettsége bekövetkezett. Ő a kft. résztulajdonosa, így biztosítottként kell tekinteni.

### **Az első- és a másodfokú ítélet**

Az elsőfokú bíróság kötelezte az alperest a biztosítási összeg megfizetésére.

Indokolása szerint biztosított az önálló jogi személyiséggel rendelkező kft., és nem az alperes volt. A rPtk. 558. § (1) bekezdése csak a biztosítottal közös háztartásban élő hozzátartozó esetén zárja ki a megtérítési igény érvényesítésének lehetőségét, ami jogi személy esetén nem értelmezhető.

A kirendelt szakértő aggálytalannak ítélt szakvéleménye alapján megállapította, hogy a káreseményt a volfrámszálas izzólámpa volfrámszálának elszakadása következtében fellépő izzó búra eltörése, és annak az alatta lévő textíliákra történő leesése következtében kondukció útján bekövetkezett tűz okozta. Az alperes a felperes megbízott szakértője általi meghallgatásán maga nyilatkozott úgy, hogy 2011. október 15-én még használta a varrógépet és a lámpát is, arra pedig nem emlékszik, hogy a lámpát lekapcsolta volna, valamint valószínűleg ő járt utoljára az üzletben.

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a kártérítési felelősség minden eleme megvalósult. A kár bekövetkezett, a biztosítási összeget a felperes megfizette, a szakvélemény alapján az okozati összefüggés is fennáll, az alperes pedig megsértette a régi OTSZ 588. §-át és nem tudta magát kimenteni. A megbízási szerződést irrelevánsnak tekintette, mert az a kft. képviselőjére vonatkozott. Ha a ruhák varrására vonatkozott volna, és a felelősséget ezzel kapcsolatban zárta volna ki, a jelen peres felek viszonylatában akkor se lenne alkalmas a felelősség kizárására.

Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét fellebbezett részében helybenhagyta, a tényállást pontosította és kiegészítette a kft. és az alperes személyével, tevékenységével, valamint a káresemény bekövetkezésének körülményeivel kapcsolatban. A pontosított és kiegészített tényállás alapján is egyetértett az elsőfokú bíróság jogi következtetésével és döntésével.

A kirendelt szakértő a fényképfelvételek, a felperes megbízott szakértőinek tanúvallomása, valamint az alperes és házastársa helyszíni nyilatkozata alapján készítette el szakvéleményét, amelyben egyértelműen megállapította, hogy az alperes mulasztása okozta a tüzet. Az elsőfokú bíróság helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a károkozó az alperes volt, mert maga is azt adta elő, hogy ő járt utoljára az üzletben, arra pedig nem merült fel adat, hogy más személy is járt volna ott, behatolásra utaló nyom nem volt. Az alperes szintén maga adta elő, hogy a varrógépet és a lámpát is használta, arra pedig nem emlékezett, hogy az utóbbit kikapcsolta volna. Aláírásával elismerte a felperes megbízott szakértőinek azt a megállapítását, hogy a helyszíni vizsgálat során a lámpa billenő kapcsolóját bekapcsolt állapotban találták, égője eltört, az izzószál el volt szakadva, a lámpa alatt pedig erősen égett anyagmaradványok voltak. A káresemény bekövetkezéséhez így az alperes mulasztása vezetett. A felperes megbízott szakértőjének nyilatkozata szerint egy átlagos fogyasztónak nem kell számítnia arra, hogy a bekapcsolva hagyott asztali lámpában megszakad az izzószál, ez azonban nem szakkérdés. A másodfokú bíróság álláspontja szerint elvárható az alperestől, hogy tisztában legyen a villamos berendezések működtetésével és annak szabályaival a gazdasági jellegű tevékenysége végzése során, és felismerje a vegyi szálas, gyúlékony anyagok közelében hosszas időre bekapcsolva hagyott, felmelegedő elektromos készülékben rejlő veszélyt, valamint megtegye a kár megelőzéséhez szükséges intézkedéseket.

Biztosított a kft. volt, nem annak tagjai. Sem a kft. tagja, sem az ügyvezető házastársa nem minősül a rPtk. 558. § (1) bekezdése szerinti, a biztosítottal közös háztartásban élő hozzátartozónak. A fellebbezésben hivatkozott PK 74. állásfoglalás a rPtk. 559. §-ára és nem az 558. § (1) bekezdésére vonatkozik. A megbízási szerződés a cég eseti képviselőjére szólt. Tartalma szerint sem lehet arra a következtetésre jutni, hogy a kft. érdekében végzett egyéb tevékenységre is vonatkozott volna. Az alperes a marasztalás iránti perben sem hivatkozott arra, hogy ruhakészítői tevékenységét megbízási szerződés alapján végezte volna. A megbízási szerződés szerinti felelősség szabályozás csak a kft. képviselőjével összefüggésben keletkezett károkra vonatkozott.

### **A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**

Az alperes felülvizsgálati kérelme szerint a jogerős ítélet sérti a rPtk. 207. § (1) bekezdését, a 216. § (1) bekezdését és az 558. § (1) bekezdését.

Indokolása szerint a rPtk. 558. § (1) bekezdés szabályozásának az a célja, hogy a biztosító ne érvényesíthesse megtérítési igényt azzal szemben, aki közel áll a biztosítási összeget átvevő biztosítotthoz. Ebben az esetben a biztosító saját kötelezettsége teljesítését követően gyakorlatilag a biztosítottól kérhetné vissza a teljesített összeget. Kommentárirodalomra hivatkozva előadta, hogy a közös háztartásban élő hozzátartozó szándékos vagy súlyosan gondatlan károkozása esetén a biztosító mentesül a fizetési kötelezettség alól; enyhe gondatlanság esetén viszont teljesítenie kell, amit nem követelhet vissza a biztosított családjától. A szabályozás azt kívánja elkerülni, hogy a biztosított és családja elveszítse azt, amit a biztosítási szerződés alapján kapott. A jogszabály akkor éri el célját, ha a rPtk. 558. § (1) bekezdésének alkalmazásakor az 556. § (1) bekezdésben meghatározott valamennyi személlyel szemben kizárja a megtérítési igény lehetőségét, ezért helye van az analógia ilyen módon történő használatának. A felperesnek azért sem áll fenn visszkereseti joga, mert az alperes biztosítottnak minősül, hiszen a vagyontárgy megóvásában érdekelt, ahogy azt a felülvizsgálati kérelemhez csatolt ÁVF is tartalmazza.

A rPtk. 207. § (1) bekezdésének és a 216. § (1) bekezdésének a megsértése körében arra hivatkozott, hogy a másodfokú bíróság helytelenül értékelte a megbízási szerződést. Ennek tárgya a cég képviseletének ellátása volt, és korlátozta az ő kártérítési felelősségét. Szerződést akár szóban, akár írásban is lehet kötni, ezért megjegyezte, hogy a megbízási szerződést a felek akár szóban is kiegészíthették. A megbízási szerződés helyes értelmezése szerint a felek az ő feladata alatt olyan tevékenységeket értettek, mint az anyagbeszerzés, a tárgyalás, a kapcsolattartás, a ruhák elkészítése. Ezt támasztják alá a pert megelőző nyilatkozatai is, amelyekben előadta, hogy a ruhákat maga varrta.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében kérte a jogerős ítélet hatályában fenntartását.

Indokolása szerint a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján megállapítható, hogy az alperes magatartása okozta a tüzet, amely alól nem tudta magát kimenteni. A biztosított a kft. volt, akivel az alperes nem él közös háztartásban, analógia pedig nem alkalmazható. A PK 74. állásfoglalás a felelősségbiztosítási szerződésre vonatkozik. A megbízási szerződés csak az utolsó tárgyaláson került elő, amelynek körülményei és tartalma is aggályokat vetnek fel, azt korábban vele nem közölték. A másodfokú bíróság tartalma szerint helyesen értelmezte a megbízási szerződést, ami nem érinti az alperes kárfelelősségét.

### **A Kúria döntése és jogi indokai**

A Kúria a jogerős ítéletet csak a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálhatta felül, valamint érdemben csak azokat a hivatkozásokat vizsgálhatta, amelyek tartalmazzák a megsértett jogszabályhely megjelölését és a jogszabálysértés körülírását is.

Az alperes felülvizsgálati kérelmében a rPtk. 207. § (1) bekezdésének a megsértését arra alapította, hogy a megbízási szerződés a ruhakészítésre is vonatkozott, ezért az ezzel kapcsolatos káreseményre is alkalmazni kell az abban szabályozott felelősség kizárását.

A rPtk. 207. § (1) bekezdése alapján a szerződési nyilatkozat értelmezése során figyelemmel kell lenni a szavak általánosan elfogadott jelentésére, az eset körülményeire és a nyilatkozó feltehető akaratára. A nem vitatott tényállás szerint a kft.-t az alperes és házastársa közösen működtették: alkalmazott nem volt, a ruhák kivitelezését az alperes végezte tagsági jogviszonya keretében, az ügyvezető az alperes házastársa volt önálló képviseleti joggal. A megbízási szerződés szerint annak tárgya a cég képviseletének eseti ellátása (1.), a kft.-t az eseti megbízásos jelleg miatt nem terhelte bejelentési kötelezettség (2.), az eseti feladat elrendelését a kft.-nek a tárgynapot megelőző 16 óráig kellett közölnie az alperessel (3.). Az adott tényállás mellett a szerződés tartalmából a másodfokú bíróság a rPtk. 207. § (1) bekezdésében írtakra figyelemmel helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a megbízási szerződés nem vonatkozhatott az alperes által folyamatosan végzett ruhakészítésre, az a kft. eseti képviseletét szabályozta.

Az alperes felülvizsgálati kérelmében a rPtk. 558. § (1) bekezdésének a megsértését arra alapította, hogy a megtérítési igény nem illeti meg a biztosítót azzal szemben, aki közel áll a biztosítotthoz, az nem gyakorolható a rPtk. 556. § (1) bekezdésében meghatározott személyekkel szemben. Indokolása szerint maga is biztosítottnak minősül.

A Kúria Pfv.I.20.097/2021/6. számú, BH2022. 74. számon közzétett határozata [36]-[37] bekezdésében már értelmezte a biztosított fogalmát a vagyonbiztosítási szerződéssel kapcsolatban. E szerint a vagyonbiztosítási szerződés tárgya nem maga a vagyontárgy, hanem az a vagyoni érdek, ami a biztosított részéről a vagyontárgy irányában fennáll. Biztosított az a személy, akinek a vagyontárgyhoz fűződő vagyoni érdekét biztosították. A vagyonbiztosítási szerződésben biztosítottként megjelölt több személy esetén annak van jelentősége, hogy a biztosítási esemény bekövetkezésekor ki szenvedett el kárként minősülő vagyoni érdeksérelmet az adott vagyontárgy vonatkozásában. A biztosított vagyona alatt nem kizárólag a biztosított tulajdonában lévő vagyontárgyat kell érteni. Nemcsak a vagyontárgy tulajdonosa lehet érdekelt annak megóvásában, hanem az is, akinek a vagyontárgyra – valamely vagyoni jogviszony alapján – olyan joga áll fenn, amely miatt annak elpusztulása vagy értékcsökkenése esetén kárként minősülő vagyoni érdeksérelmet szenvedne el (pl. a haszonélvező, a bérlő stb.).

A Kúria marasztaló ítélete alapján a vagyonbiztosítási szerződést a kft. kötötte meg, abban a saját tulajdonú készletét biztosította. A biztosítónak a biztosítási esemény alapján a kft. által adásvételi szerződéssel megszerzett árukészlet káridőpontra újra beszerzési költségét kellett biztosítási összegként megfizetnie. A biztosítási szerződést így a kft. kötötte meg a saját javára, vagyis a szerződő fél és a biztosított is a kft. volt. A Gt.szabályozása alapján a kft. jogi személyiségű gazdasági társaság [2. § (2) bekezdés], amelyben a tag kötelezettsége a törzsbetét és egyéb vagyoni hozzájárulás szolgáltatása [111. § (1) bekezdés], amit a társaság fennállása alatt nem követelhet vissza [118. § (2) bekezdés]. A tag jogait és a társaság vagyonából őt megillető hányadot az üzletrész testesíti meg [121. § (1) bekezdés]. A biztosítási szerződés nem az alperesnek a kft. üzletrészához fűződő vagyoni érdekét biztosította, hanem a kft.-nek a saját tulajdonú készletéhez fűződő vagyoni érdekét. A másodfokú bíróság ezért helyesen jutott arra a következtetésre, hogy az alperes nem volt biztosított.

A felülvizsgálati kérelemben írtakkal szemben nincs lehetőség a rPtk. 556. § analóg alkalmazására a rPtk. 558. § (1) bekezdése szerinti visszkereseti jog érvényesítése esetén. Ezek a rendelkezések eltérő jellegű jogintézményeket szabályoznak. A rPtk. 556. §-a a biztosítónak a biztosítottal szemben fennálló fizetési kötelezettsége alóli mentesülését, annak eseteit rögzíti. A rPtk. 558. § (1) bekezdése ezzel ellentétben a biztosítottak már teljesített biztosítási összegre tekintettel mondja ki a biztosított jogainak törvény erejénél fogva a biztosítóra történő átszállását. A biztosító kárért felelős személlyel szembeni követelése (megtérítési igénye) a biztosítási összeg kifizetésének a tényével keletkezik. A rPtk. 558. § (1) bekezdése a megtérítési igény alóli kivételként kizárólag a biztosítottal közös háztartásban élő hozzátartozó kárfelelősségét szabályozza. A közös háztartásban élő hozzátartozó fogalmát a r.Ptk. nem határozza meg, de az 578/G. §, a 685. § b) és c) pont, a 685/A. § és a 685/B. § szabályozása alapján az nem kapcsolódhat nem természetes személyhez. A megtérítési igény alól kizárólag a biztosítottal közös háztartásban élő hozzátartozói minőség jelent kivételt, ahhoz nem elegendő a kárért felelős személy és a biztosított közötti egyéb jogi vagy gazdasági kapcsolat. A Kúria Pfv.III.21.853/2012/6. számú határozatában is arra a következtetésre jutott, hogy a társasházi lakás tulajdonosának a közös tulajdonban álló épületrész hibájával összefüggésben keletkező kárait a lakástulajdonos biztosítási szerződése alapján megtérítő biztosító megtérítési igényt érvényesíthet a társasházzal szemben függetlenül attól, hogy a társasház a tulajdonostársak közössége.

A jogerős ítélet nem sérti a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályokat, ezért azt a Kúria hatályában fenntartotta.

## **2022/III/2**

### **Tárgyszavak: nem vagyoni kártérítés, amputáció, munkabaleset**

**A nem vagyoni kártérítés összegének meghatározásakor kiindulási alapnak kell tekinteni a hasonló tényállású ügyekben kialakult korábbi bírói gyakorlatot, de ezeket az ügyeket nem lehet automatikusan alapul venni. Az egyéni körülmények, és az egészségkárosodásból származó hátrányok különbsége az, ami alapot adhat az eltérő mértékű nem vagyoni kártérítés megállapítására.**

**10 millió Ft nem vagyoni kárpótlás illeti a 2013. július 12-i munkabaleset bekövetkeztekor 55 éves munkavállalót, akinek a lábát bal térd alatt amputálták, majd rá három évre otthonában combcsonttörés érte, a balesetből eredően 54%-os mozgásszervi és 25%-os pszichés egészségkárosodást szenvedett, amely mindösszesen 66%-os össz-szervezeti egészségkárosodást eredményez.**

**Mt. 166. § (1) bek., 167. § (1) bek., 171. § (1) bek., 177. § (1) bek.; rPp. 81. §, 206. § (1), (3) bek., 220. § (1) bek., 228. § (1) bek., 271. § (1) bek., 274. § (1) bek., 275. § (2) bek.; rPtk. 355. § (1), (4) bek., 359. §**

### **A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**

Az I. r. felperes az alperes fióktelepén műszaki ellenőr munkakörben dolgozott. 2013. július 12-én transzformátorszekrény szerelése közben a szerelőállvány eldőlt, és bal lábának többszörös törését szenvedte el, amely miatt a bal térd alatt a lábát amputálták. Az I. rendű felperes 2013. július 12-től augusztus 8-ig kórházban feküdt, majd szeptember 21-ig rehabilitációs kezelésen vett részt. A baleset következtében az I. rendű felperes lábprotézist használ, járása nehezítetté vált, önellátása korlátozott, tisztálkodásban, öltözködésben segítségre szorul. 2013 szeptemberétől 2014. februárig – a végleges protézishasználat kialakulásáig – napi 4 órában, majd ezt követően pedig napi 1 órában gondozták. Az I. r. felperes a korábban elvégzett nehezebb háztartási munkákat nem tudja elvégezni, a tömegközlekedési eszközön művégtaggal nem tud közlekedni, kísérré szorul.

Az alperes 2015. augusztus 25-én végzett foglalkozás-egészségügyi vizsgálat alapján az I. rendű felperest ülő munkakörű, adminisztratív minőségellenőri munkakörre találta alkalmasnak, és heti 20 órában ilyen munkakörben foglalkoztatta.

Az I. rendű felperesnek a protézis használata bőrkidörzsölést és fekélyes panaszokat okozott, a megváltozott anatómiai helyzet őt sérülésre, elesésre hajlamosította.

2016. június 25-én otthonában elesett, és combcsonttörést szenvedett el. A baleset állapotrosszabbodást eredményezett. 2017 áprilisáig a társadalombiztosítás által finanszírozott protézist használt, majd ezt követően 3.020.362 forint összegben A... L... ...típusú lábszárprotézist vásárolt, amely számára egyenletes járást és a korábbiakhoz képest hosszabb gyaloglást is lehetővé tett. Közlekedőképességét azonban minőségileg nem változtatta meg, a tömegközlekedésben továbbra sem tud részt venni.

Az I. rendű felperes a balesetet követően csak automata sebességváltós gépjárművet használhatott, amely speciális ajtónyitással, csomagtartó-kialakítással rendelkezett. 4.894.835 forint összegben egy gépjárműre kapott árajánlatot. A lakásában a fürdőszobát átalakították. Az I. rendű felperes a balesetből eredően 54%-

os mozgásszervi és 25%-os pszichés egészségkárosodást szenvedett, amely mindösszesen 66%-os összszerkezeti egészségkárosodást eredményez. 2016. szeptember 30-tól rehabilitációs ellátásban részesült, ... kategóriába sorolták, foglalkoztatási rehabilitációja nem indokolt.

### **A felperes keresete és az alperes ellenkérelme**

Az I. rendű felperes keresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest 15.000.000 forint nem vagyoni kár és ennek 2013. július 12-től számított kamatának megfizetésére. Vagyoni kárként a következőket igényelte: Kórházi ápolás időszakára figyelmességi csomag 72 napra 3.500 forint alapulvételével 252.000 forint, lakás akadálymentesítésének költsége 527.522 forint plusz 15.000 forint tervezési díj, lábszárprotézis első beszerzési költsége 4.065.312 forint, lábszárprotézis tokrendszerének csereköltsége 958.850 forint, lábszárprotézis esedékes második beszerzési költsége 3.020.362 forint, lábszárprotézis tokrendszer cseréjének költsége 1.350.881 forint, protetizálással kapcsolatos utazási költség 321.750 forint, igazságügyi orvosszakértői vizsgálattal kapcsolatos utazási költség 24.120 forint, gyógytorna költsége 5.000 forint, automata váltós gépjármű beszerzési költsége 4.894.835 forint.

Véghatáridő nélkül járadékot igényelt gondozás jogcímén, háztartási kisegítő közepes és nehéz munkák tekintetében, közlekedési többletköltség, kísérő, kulturális többletköltség, bőrápoló krémek költsége, gyógytorna jogcímenen. Ezek vonatkozásában különböző időpontoktól a lejárt járadékokat és azok kamatait is kérte. Érvényesíteni kívánta még az elmaradt jövedelem és rendkívüli munka teljesítményre alapozott baleseti járadékát, az elmaradt cafeteria lejárt összegét.

Az I. rendű felperes házastársa a II. rendű felperes nem vagyoni kártérítés címén 3.000.000 forintot igényelt. Az I. rendű felperes keresete indokául előadta, hogy a nem vagyoni kártérítés körében figyelembe kell venni a baleset előtti egészségkárosodás mértékét, a jövőbeni állapotrosszabbodás lehetőségét, a lábszár elvesztésével megnyilvánuló esztétikai károsodást, valamint a 2016. június 25-ei elesés újabb állapotrosszabbító következményeit, a jövőbeni tartós foglalkoztatási rehabilitáció kizártságát, a rendkívüli munkateljesítmény mindennapi életre, életminőségre gyakorolt hatását és az önálló életvezetésre való képtelenséget.

Hivatkozott arra, hogy a baleset óta fizikai fájdalmai vannak, pszichiátriai problémákkal kell szembenéznie, az emberek között rossz érzése van, ugyanis sajnálkozva bámulják meg. Terhet jelent a rendszeres orvoshoz járás, az új protézis elkészítésével kapcsolatos eljárások. Zárt cipőt kénytelen használni, papucsot nem tud hordani, a protézis levételekor pedig csak járókerettel tud közlekedni, amely nagy erőkifejtést jelent. Elveszítette a szabadtéri szórakozás, testmozgás minden lehetőségét, környezetéhez való viszonya megváltozott, gyakran ingerült, ideges. A kórházi tartózkodása alatt hozzátartozói mindennap élelmiszert üdítőt, gyümölcsöt, vitaminokat vittek be, azonban ennek ellenére a testsúlya 72 kilogrammról 62 kilogrammra csökkent. A lakás akadálymentesítése a biztonsága érdekében szükséges volt. Megfelelő minőségű és színvonalú lábszárprotézis megvásárlása szükséges ahhoz, hogy a baleset után is emberhez méltó életet tudjon élni.

A jobb minőségű lábszárprotézis beszerzése korábban is indokolt lett volna, és ha 2014-ben megkapja, akkor 2016-ban már a tokrendszert cserélni kellett volna a kihordási idő alatt. Erre azért nem került sor, mert a munkáltató a teljesítéssel késlekedett. A használt protézisnél is szükség lesz a tokrendszer cseréjére, amelynek a költsége a jövőben biztosan felmerül. A közlekedést az automata váltós gépkocsi segíti, azonban azt a protézis alapvetően nem változtatta meg. A ház körüli munkák elvégzésében és a közlekedésben is korlátozott. A II. rendű felperes a nem vagyoni kártérítési igényét azzal indokolta, hogy a balesetet követően a kiegyensúlyozott élete megszűnt, minden olyan szórakozástól elesett, amelytől a férje, mindennapi gondjaival egyedül maradt, jelentős többletfeladatai keletkeztek. A felperesek az alperest a jogi képvisellel kapcsolatos megbízási szerződésben megállapított 10% + áfa sikerdíj megfizetésére kérték kötelezni a

megfizetett kártérítés alapulvételével.

Az alperes ellenkérelmében az I. rendű felperessel kapcsolatban arra hivatkozott, hogy a nem vagyoni kártérítési igény eltúlzott, figyelembe kell venni, hogy a felperes a balesetkor 55 éves volt, könnyített munkakörben továbbra is képes munkavégzésre, és dolgozik is. A 25%-os pszichés egészségkárosodása nem kizárólag az üzemi balesettel, hanem az otthoni balesetével áll összefüggésben, amelyért a munkáltató nem felelhet, az üzemi baleset és az otthonában bekövetkezett balesetek között nincs okozati összefüggés. A figyelmességi csomag, a látogatás költsége nem indokolható, az I. rendű felperes rehabilitációja ideje alatt jelentős javulás történt, járóképpé vált könyökmankóval és művégtaggal is.

A fürdőszoba átalakításra állami támogatás is igényelhető, és az I. rendű felperes csak a szükséges átalakításokat végezheti. Egyedi engedély alapján kérelme elbírálható, megfelelőbb eszköz biztosítható. Az, hogy az I. rendű felperesnek nehézségei vannak az új protézistok illesztésével, nem róható a munkáltató terhére.

Az I. rendű felperes vagyoni kárával és a járadékkal kapcsolatos igényeire is részletesen nyilatkozott. A II. rendű felperes nem vagyoni kárigényével kapcsolatban előadta, hogy nem bizonyította személyiségi jogai sérülését, életének elnehezülése önmagában nem lehet alapja a nem vagyoni kárigénynek. Kérte 8.250.938 forint beszámítását, amelyet a bírósági eljárás során már megfizetett az I. rendű felperesnek.

### **Az első- és másodfokú ítélet**

A munkaügyi bíróság részítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg I. rendű felperesnek figyelmességi csomag címén 252.000 forintot, lakásátalakítás címén 527.522 forintot, lábszárprotézis költségeként 3.020.362 forintot, utazási költség címén 321.750 forintot, gyógytorna költségeként 5.000 forintot, automata váltós gépkocsi beszerzésének költségeként 4.894.835 forintot, bőrtápláló krém költségeként 49.000 forintot, gondozási díj címén 2013. szeptember 21-től 2014. februárig terjedő időszakra 500.000 forintot, gondozási díj címén 2014. június 1-től 2016. június 25-ig, valamint 2017. április 26-tól 2017. december 31-ig 825.000 forintot, háztartási kisegítő címén 2013. július 12-től 2014. februárig 105.000 forintot, 2014. június 1-től 2016. június 25-ig, valamint 2017. április 26-tól 2017. december 31-ig 330.000 forintot, ház körüli kisegítő címén 2013. július 12-től 2017. május 10-ig 469.300 forintot, közlekedési többletköltségként 2015. július 1-től 2017. december 31-ig 750.000 forintot, kísérő költségeként 2013. szeptember 1-től 2017. december 1-ig 256.650 forintot, kulturális többletköltség címén 2013. szeptember 21-től 2017. december 31-ig 256.650 forintot, valamint ezen összegek után járó törvényes kamatát. 2018. január 1-től havi gondozásként 25.000 forintot, háztartási kisegítő címén 15.000 forintot, közlekedési többletköltségként 25.000 forintot, kísérő költségként 5.000 forintot, kulturális többletköltség címén 5.000 forintot, bőrtápláló krém költségeként 12.555 forintot, gyógytorna költségeként 10.000 forintot.

Kötelezte továbbá az alperest, hogy fizessen meg az I. rendű felperesnek nyolc millió forint nem vagyoni kártérítést és ezen összeg után a baleset napjától járó törvényes kamatát. Megállapította, hogy a megítélt összegbe az alperes 8.250.938 forint beszámításra jogosult volt. Kötelezte az alperest, hogy a II. rendű felperesnek fizessen meg 1.000.000 forint nem vagyoni kártérítést és ezen összegnek a baleset napjától járó kamatát. Rendelkezett az eljárási részilletékről is. Kötelezte az I. rendű felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 1.263.650 forint perköltséget, míg a II. rendű felperes kérelmével kapcsolatos költségeiket a felek maguk viselik.

Az indokolásban rögzítette, hogy igazságügyi orvos szakértői vélemény alapján az I. rendű felperes a balesettel összefüggésben 66%-ban egészségkárosodott, a fennálló egészségi állapota 34%. Az egészségkárosodása a mozgásszervi és pszichés károsodásból tevődik össze. A 2016. június 25-én az I. rendű felperes otthonában bekövetkezett balesettel kapcsolatban rögzítette, hogy a mozgásszervi egészségkárosodás következtében mozgása súlyosan korlátozott, az állapota protézis használatát teszi



szükségessé, járása nehezített, önellátásában korlátozott, segítségre szorul. A megváltozott anatómiai helyzetében hajlamos a sérülésre, így az otthonában bekövetkezett combcsonttöréssel járó állapot a baleset következtében kialakult egészségi állapotából következik annak ellenére, hogy e baleset nem értékelhető a sérülés valamely szövődményének. A szakértői vélemény is akként értékelte az otthoni balesetet, hogy az közvetlen összefüggésben a korábbi balesettel nincs, azonban az I. rendű felperes munkabalesetéből kialakult egészségi állapota sérülésre hajlamosítva az okozati összefüggést megalapozza.

Az I. rendű felperes a társadalombiztosítási ellátás keretében nem finanszírozott A... L... típusú protézis beszerzésére megalapozottan tarthat igényt. A szakértői vélemény ennek beszerzését indokoltnak találta, mert az egyenletes járást és esetleges hosszabb gyaloglást is lehetővé tesz a számára, és alkalmas a fájdalom kiküszöbölésére. Ezen protézis beszerzése azonban minőségileg a közlekedőképességet, a tömegközlekedésben való részvétel lehetőségét nem alapozza meg.

A 2017. áprilisi lábszárprotézis beszerzésének 3.020.362 forint összegű költségét a baleset körülményeinek elhárításával kapcsolatban szükségszerűen felmerült költségként fogadta el. Az I. rendű felperes által érvényesíteni kívánt lábszárprotézis első beszerzési költségét, a tokrendszer cseréjének, valamint a hozzá tartozó függesztők beszerzésének költségét nem találta a bíróság a balesettel összefüggésben állónak. Az I. rendű felperes ezt a költséget akként kívánta érvényesíteni, hogy ha 2014-ben már lehetővé vált volna a kártérítés az alperes elismerése alapján, úgy annak költségét az alperesnek kellett volna viselni. 2014-hez képest 2017-ben második lábszárprotézis beszerzése is szükségessé vált volna. Ezt az álláspontot a bíróság azért nem fogadta el, mert az alperes nem a feltételezések alapján összeállított károk megfizetésére, hanem az I. rendű felperes tényleges kárának a megtérítésére köteles, ezen költségek és kiadások azonban az I. rendű felperesnél ténylegesen nem merültek fel.

A szakértői véleményből megállapítható, hogy az I. rendű felperes számára az automata sebességváltós gépjármű beszerzése, a lakás akadálymentesítése, a fürdőszoba átalakítása indokolt. Az I. rendű felperes súlyos mozgásszervi és pszichés károsodása, a mozgás lehetőségének beszűkülése miatt megváltozott élethelyzete, a sérülés esztétikai nyoma, valamint az, hogy a korábbi munkakörének ellátására alkalmatlanná vált, és 2016. szeptember 30-tól kezdődően rehabilitált foglalkoztathatósága is kizárt, viszonylag magas összegű nem vagyoni kártérítést indokol a hátrányok kompenzálására. Az összegszerűség megállapítása során figyelembe vette a bíróság az I. rendű felperes életkorát, valamint értékelte, hogy az egyéb jogcímenek megállapított kártérítés körében gépjármű, valamint emelt minőségű lábszárprotézis beszerzése indokolt, ezek együttesen alkalmasak az I. rendű felperes életminőségének javítására, így 8.000.000 forint kártérítés áll arányban az elszenvedett hátrányokkal. A II. rendű felperest házastársként hátrányok érték, nyilvánvalóan a gondozásra szoruló, mozgásában korlátozott és pszichésen megviselt hozzátartozó mellett a házastárs életvitele is megváltozik, e változás azonban olyan mértékű, amely miatt 1.000.000 forint nem vagyoni kártérítés megfelelő ellenértékül szolgál.

Az elsőfokú bíróság a pertárgyértéket 45.648.663 forintban állapította meg, amelyből az I. rendű felperes 18.502.142 forintban pernyertes. Ez alapján az I. rendű felperes 60%-ban lett pervesztes, így az illetéket ennek figyelembevételével állapította meg. Az állam által előlegezett szakértői bizonyítással összefüggő költségek pernyertességtől függetlenül az alperes eljárásával összefüggésben merültek fel, így annak megfizetésére az alperest kötelezte. A perköltség megállapításánál figyelembe vette, hogy az I. rendű felperes 60%-ban pervesztes lett, a megbízási szerződésben 10%-os díjat kötöttek ki, továbbá az alperes munkadíját is figyelembe véve a rPp. 81. § (1) bekezdése alapján rendelkezett annak viseléséről. A II. rendű felperes perköltségéről a Pp. 81. § (2) bekezdése alapján úgy rendelkezett, hogy azt a felek maguk viselik.

Az ítélet ellen az I. rendű felperes fellebbezésében a nem vagyoni kártérítés összegét 15.000.000 forintra kérte felemelni. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe a jövőbeli állapotrosszabbodás lehetőségét, a 2016. június 25-i baleset állapotrosszabbító hatását, és azt, hogy ennek következtében az I.

rendű felperes véglegesen elvesztette munkaképességét. Nem értékelte továbbá azt sem, hogy az A... L... protézis első beszerzése késett, emiatt kényszerült gyengébb minőségű protézis használatára, amely az életminőségét jelentőségében rontotta. Nem vonta mérlegelési körbe a lakás akadálymentesítésével kapcsolatos 15.000 forintos tervezési költséget, a lábszárprotézis első beszerzési költségét, és a lábszárprotézis-tokrendszer cseréjének költségét. Nem fogadta el, hogy a teljesítés elmaradása az alperesnek felróható, és ezen költségek megtakarításával előnyhöz jutott, mivel az I. rendű felperes később szerezte be a jobb minőségű és drágább protézist.

A gondozási díj, a teljes körű háztartási kisegítővel kapcsolatos járadékok felemelését kérte. A perköltséggel kapcsolatban kifejtette, hogy a pertárgy értéke helyesen 36.340.462 forint volt, az elsőfokú bíróság 21.730.149 forintot ítélt meg, így 60%-ban lett pernyertes és 40%-ban pedig pervesztes, a megbízási szerződést alapján az őt megillető díj a megítélt összeg 10%-a + áfa, és a rPp. 81. § (2) bekezdése alapján a követelt összeg nem tekinthető eltúlzottnak. A II. rendű felperes a nem vagyoni kártérítés összegét 3.000.000 forintra kérte felemelni.

Az alperes csatlakozó fellebbezésében a kártérítés összegének csökkentését kérte, valamint további 8.000.000 forint beszámítását. Kifejtette az álláspontját a figyelmességi csomaggal, a lakásátalakítási költséggel, az automata váltós gépjárművel, háztartási kisegítővel, a közlekedési többletköltséggel, valamint a kulturális többletköltséggel kapcsolatban. A perköltségről úgy nyilatkozott, hogy nincs számottevő különbség a számításokban, ugyanis állítása szerint a felperes 56%-ban lett pernyertes, így a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján az I. rendű felperes keresetével kapcsolatban felmerült költséget a felek maguk viselik.

A törvényszék részítéletével az elsőfokú bíróság részítéletét akként változtatta meg, hogy a lakás átalakítás címén járó kártérítést 542.522 forintra, az alperes által az I. rendű felperes követelésébe beszámítható összeget 16.737.938 forintra emelte fel. Mentésítette az I. rendű felperest az elsőfokú perköltség megfizetése alól. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg az I. rendű felperesnek 1.677.670 forint elsőfokú perköltséget, egyebekben az elsőfokú részítéletet helybenhagyta. Kötelezte az I. rendű felperest 246.260 forint, a II. rendű felperest 63.500 forint másodfokú perköltség megfizetésére.

A törvényszék a felperesek fellebbezését, és az alperes csatlakozó fellebbezését is kismértékben találta megalapozottnak. Az I. rendű felperes nem vagyoni kártérítésével kapcsolatban kifejtette, hogy a nem vagyoni kártérítés összegét az elsőfokú bíróság a balesetkori értékviszonyok alapján határozta meg, és az I. rendű felperest a károsodástól megilleti a késedelmi kamat is. Értékelte a károsodás következményeit, annak – a perben beszerzett szakértői véleménnyel és annak kiegészítésével megállapított – testi és lelki következményeit, az életében, a szabadidős tevékenységeiben bekövetkezett korlátozottságot, az életminőségében a baleseti egészségkárosodással összefüggő előnytelen változásokat, és az életkorát. Az így megítélt nem vagyoni kártérítés alkalmas arra, hogy az I. rendű felperest ért sérelem kiegyensúlyozására másnemű, a sérelemmel hozzávetőlegesen egyenértékű előnyt nyújtson. Az elsőfokú bíróság az I. rendű felperes életvitelének elnehezültségét figyelembe vette, a jogilag releváns tényeket helyesen értékelte. A baleset időpontjában az I. rendű felperes 55 éves volt, az életkora szerint meghatározott életviszonyai alapján mértéktartással meghatározott 8.000.000 forint nem vagyoni kártérítés arányos.

A II. rendű felperest megillető nem vagyoni kártérítést arányosnak találta a törvényszék. A lakásátalakítással kapcsolatban az elsőfokú bíróság a 15.000 forintos tervezési díjat nem vette figyelembe, ezért e vonatkozásban a fellebbezés alapos volt. A lábszárprotézissel kapcsolatban rögzítette, hogy a 3.020.362 forint összegű A... L... protézisre megalapozottan tarthat igényt az I. rendű felperes, és a ténylegesen felmerült beszerzési költségek megfizetésére kötelezte az alperest. A lábszárprotézis első beszerzési költsége címén érvényesített 4.065.312 forint összeg és a lábszárprotézis-tokrendszer cseréjének költsége címén érvényesített 958.850 forint kártérítési igény elutasítása jogszerű, mert az I. rendű felperesnél ezek a költségek nem merültek fel. A lábszárprotézis költsége akkor merült fel, amikor azt valóban megvásárolta,

és ennek megfizetésére az elsőfokú bíróság kötelezte is az alperest. A törvényszék a gondozási díj, a háztartási kisegítő, közlekedési többletköltség vonatkozásában egyetértett az elsőfokú bírósággal.

A perköltséggel kapcsolatban a törvényszék rögzítette, hogy 15.000.000 forint nem vagyoni kártérítés, 20.923.917 forint vagyoni kártérítés, valamint 12 hónapra járó (havi 106.605 forinttal számolt) 1.287.060 forint járadék alapján a teljes pertárgyérték 37.210.977 forint. Az elsőfokú bíróság az I. rendű felperes részére vagyoni és nem vagyoni kártérítés címén 20.563.089 forintot ítélt meg, melyet a másodfokú bíróság 21.210.977 forintra emelt fel, így az I. rendű felperes pernyertességének aránya 57%-os mértékű. A törvényszék a rPp. 81. § (1) bekezdés alkalmazásával határozta meg a perköltség összegét, a rPp. 81. § (2) bekezdése alkalmazására nem látott lehetőséget, mert az I. rendű felperes által követelt vagyoni és nem vagyoni kártérítés összege eltúlzott volt. Ez alapján a pernyertesség-pervesztesség arányában az I. rendű felperest 1.321.000 forint ügyvédi munkadíj illeti meg, melyhez 356.670 forint áfa járul, így az I. rendű felperesnek fizetendő elsőfokú részperköltség összege összesen 1.677.670 forint.

A másodfokú eljárásban az I. rendű felperes által fellebbezett érték 7.000.000 forint nem vagyoni kártérítés és 5.979.662 forint vagyoni kártérítés, tehát a fellebbezési pertárgyérték 12.979.662 forint. Az alperes csatlakozó fellebbezésében vitatott összeg 6.153.985 forint. Az I. rendű felperes a fellebbezés vonatkozásában 15.000 forintban lett pernyertes, a csatlakozó fellebbezés vonatkozásában 5.666.985 forint összegben, így a megbízási szerződés alapján a 15.000 forintra eső 10%-os ügyvédi munkadíj 1.500 forint volt. A csatlakozó fellebbezés összegére a megbízási szerződés nem vonatkoztatható, mivel a 10%-os sikerdíj a felperesek részére megfizetett kártérítés alapján jár. Az alperes a csatlakozó fellebbezés tekintetében pernyertes lett 487.000 forintban, az I. rendű felperes fellebbezése kapcsán 12.964.662 forint összegben, így az I. rendű felperes pervesztessége folytán az alperesnek fizetendő másodfokú perköltség összesen 246.260 forint. A II. rendű felperessel kapcsolatban a 2.000.000 forint fellebbezési értékkel számolt.

### **Az I. rendű felperes felülvizsgálati kérelme és az alperes ellenkérelme**

Az I. rendű felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős részítélet megváltoztatásával kérte a nem vagyoni kártérítés összegét 13.000.000 forint tőkeösszegre felemelni a kamatfizetési kötelezettség változatlanul hagyása mellett, valamint kérte az I. rendű felperes részére fizetendő elsőfokú részperköltség összegét 1.677.670 forintról 2.759.729-ra felemelni. Kérte továbbá, hogy kötelezze a Kúria az alperest az I. rendű felperes részére a megbízási szerződés alapján kikötött ügyvédi munkadíj megfizetésére annak figyelembevételével, hogy a jogi képviselő 2019. január 1-től nem tartozik áfa körbe, a perköltség számításánál a Pp. 81. § (2) bekezdésének alkalmazását kérte.

Felülvizsgálati kérelmében arra hivatkozott, hogy sérült a nem vagyoni kártérítés körében az Mt. 166. § (1) bekezdése, 167. § (1) bekezdése, az Mt. 167. §-a, a Ptk. 355. § (1) bekezdése és a 355. § (4) bekezdése, az eljárási szabályok körében pedig a rPp. 206. § (1) és (3) bekezdése, a 220. § (1) bekezdés d) pontja, valamint a 221. § (1) bekezdése. Az elsőfokú perköltség tekintetében sérült a rPp. 81. § (2) bekezdése, valamint a rPp. 206. § (1) és (3) bekezdése. Érvelése szerint a jogszabályok célja az eredeti állapot helyreállításának kötelezettsége, a teljes kártérítés elve. Az eljáró bíróságok a döntésük során nem vették figyelembe az összes hátrányos következményt, ezért nem állították helyre az eredeti állapotot. Figyelmen kívül hagyták az A... L... protézis első beszerzésének késedelme miatti, kompenzáció nélkül maradt hátrányokat, a 2016. június 25-ei elesés állapotrosszabbító hatását. A baleset idején fennálló ár- és értékviszonyokat tévesen, az életminőséget javító, a vagyoni károk körében megítélt tényezőket pedig túlzóan értékelték, a jövőbeli állapotrosszabbodás lehetőségét viszont nem értékelték.

Az A... L... protézis első beszerzésének késedelme körében előadta, hogy az alperes a teljes kártérítési felelősségét elismerte, és az amputációt követően az ideiglenes protézis féléves kihordása után az orvos végleges protézis készítését javasolta. Már ekkor az alpereshez fordult azzal, hogy a végleges protézis készítését javasolta. Már ekkor az alpereshez fordult azzal, hogy a végleges protézis készítését javasolta.

egy korszerű A... L... protézissel történjen meg. A korszerű protézis használata jelentős előnyökkel jár. 2018. január 15-én módosított és pontosított keresetében az A... L... protézis első beszerzési költségét, és a tokrendszer cseréjét elsődlegesen önálló vagyoni kárként jelölte meg, majd kérte értékelni a nem vagyoni kár körében is. A szakértői vélemény alátámasztotta, hogy az A... L... protézis alkalmas lett volna a társadalombiztosítás által nyújtott protézis okozta egészségügyi problémák, a csonk fájdalomnak és fekélyesedésének kiküszöbölése, az egészségromlás hosszú távon történő mérséklésére, valamint jobb életminőséget biztosított volna, mivel javította volna a járás minőségét, a terhelhetőséget és komfortérzetet.

Értékelni kellett volna, hogy a korszerű protézis beszerzésének 3 éves késedelméből hátrányok érték. Az elsőfokú bíróság nem vagyoni kárként ezt nem vette figyelembe annak ellenére sem, hogy a szakértői vélemény szerint indokolt a korszerű protézis. A fellebbezésben is hivatkozott a korszerűbb protézisre, valamint annak a 3 évnek a hátrányára, amelyet a gyengébb minőségű protézis hordása során elszenvedett. A másodfokú bíróság a részítéletében csupán azt rögzíti, hogy a nem vagyoni kártérítés összegét az határozza meg, hogy a hátrányoknak másnemű, hozzávetőlegesen egyenértékű előnnyel, pénzzel történő kiküszöbölésére és kiegyensúlyozására legyen alkalmas, szükséges és elegendő. A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy a kárigényt a tényleges vagyonsökkenés hiányában utasította el, és a késedelemről eredő hátrányokat nem értékelte. Figyelmen kívül hagyta, hogy 3 éven keresztül egy jóval gyengébb minőségű protézist volt kénytelen használni, és el kellett szenvedni az ebből adódó állapotromlást, a közlekedési képességben való fokozottabb korlátozottságot.

Az alperesnek haszna származott abból, hogy 2014-ben nem fizette ki az A... L... lábszárprotézis költségét. A bíróságok a döntés során figyelmen kívül hagyták a rPtk. 355. § (4) bekezdését, mely szerint meg kell téríteni azt a kárpótlást vagy költséget is, amely a károsultat ért nem vagyoni hátrány csökkentéséhez vagy kiküszöböléséhez szükséges. A rosszabb minőségű protézis 3 éven keresztül történő használata nem vagyoni hátrányt eredményez, és ezt az összecszerűség meghatározásánál figyelembe kell venni.

A baleset idején fennálló ár- és értékviszonyok kérdésében hivatkozott a Legfelsőbb Bíróság hasonló tárgyú döntéseire, melyben a perbeli balesetet megelőző 7-8 évvel ezelőtti balesetknél a Legfelsőbb Bíróság 8.000.000 forint nem vagyoni kártérítést látott indokoltnak. Példákat hozott fel a Legfelsőbb Bíróság, a Fővárosi Ítéltábla és a Fővárosi Törvényszék gyakorlatából arra vonatkozóan, hogy az ügyében a bíróság nem a baleset idején fennállott ár- és értékviszonyokat vették figyelembe, hanem annál jóval korábbiakat.

A 2016. június 25-ei baleset állapotrosszabbító hatásával kapcsolatban rögzítette, hogy az elsőfokú bíróság csak a perbeli munkabaleset következményeit rögzíti, ugyanis az orvos szakértő által megállapított 66%-os egészségkárosodás még nem tartalmazta a 2016. június 25-ei elesés állapotrosszabbító hatását. A bíróság a nem vagyoni kár összecszerűsége megállapítása körében a második balesetből eredő egészségkárosodás mértékét nem vette figyelembe, ezzel megsértette a teljes kártérítés kötelezettségének elvét. Az üzemi balesetből kialakult egészségi állapot sérülésre hajlamosító hatása miatt a két baleset között okozati összefüggés van, ezért a nem vagyoni kár összecszerűsége körében is értékelni kell az elesésből adódó maradandó egészségkárosodást. A kormányhivatal elsőfokú orvos szakértői bizottsága az elesésből eredő egészségkárosodást az üzemi balesetnél képest további 8%-ban vette figyelembe, amely egy olyan többletkár, amelyet kompenzálni kell.

Az otthoni balesetet követően 10 hónapig nem tudott protézist használni, a lakást nem tudta önállóan elhagyni, ez testileg és lelkileg is megviselte. A térde csak részlegesen gyógyult meg, ugyanis a térd hajlíthatósága korlátozott maradt. Az A... L... lábbal szeretne volna elérni, hogy újra kerékpározhasson, és könnyebb erdei sétákat tegyen, de ezek a lehetőségek a térd hajlításának korlátozottsága miatt végleg elvesztek. A jövőbeli állapotrosszabbodás lehetőségét a bíróság nem vette figyelembe. A perben kirendelt igazságügyi orvos szakértő az alapszakvéleményben egyértelműen rögzítette, hogy a végtag-amputáció

miatt megváltozott strukturális viszonyok következtében a jövőben az ízületekben enyhe fokú rosszabbodás, a panaszok fokozódása nem zárható ki. Ezen a jobb minőségű protézis sem változtat, tehát az állapotrosszabbodás nemcsak egy elméleti lehetőség.

Sérült a rPp. 206. § (1), 220. § (1) és 221. § (1) bekezdése, mert az eljáró bíróságok a nem vagyoni kár összegszerűségét mérlegeléssel állapították meg, azonban ez kirívóan okszerűtlen volt. Nem vették figyelembe a mérlegelésnél a baleset idején fennálló ár- és értékviszonyokat, az első A... L... protézis 2014-ben történő beszerzésének elmaradását.

Az életminőséget javító kártérítési tételekből okszerűtlenül következtettek arra, hogy a gépjárműbeszerzés és az emelt minőségű lábprotézis együttesen alkalmasak az I. rendű felperes életminőségének javítására. Ezek csak akkor jelenthetnek némi könnyebbséget, amikor azokat használja. Minden élethelyzetben azonban ezeket az eszközöket nem tudja használni, és ez nem is lehetséges. Amikor a lábprotézist leveszi, akkor szembesülnie kell a láb hiányával, és a gépjárművet sem tudja minden körülmények között használni. A gépjármű és az emelt szintű lábprotézis nem adja vissza a korábbi életét, ezek az eszközök nem teremtik meg a jövőbeli biztonságát, sem pedig a baleset előtti eredeti állapotot.

Az indokolási kötelezettséget megsértették a bíróságok azzal, hogy a nem vagyoni kártérítés összegszerűségének indokolásában szempontként említették: a súlyos mozgásszervi és pszichés károsodást (az első balesetből adódó mértékben), a mozgáslehetőség beszűkülése miatt megváltozott élethelyzetet, a sérülés esztétikai nyomát, a korábbi munkakör ellátására való alkalmatlanná válást, a rehabilitált foglalkoztathatóság kizártságát, az életkort, az egyéb jogcímeken megállapított kártérítés életminőséget javító hatását, a balesetkori értékviszonyokat (csak másodfokon ezzel kiegészítve), a szabadidős tevékenységben bekövetkezett korlátozottságot.

Ezeken kívül a módosított keresetben és fellebbezésében további figyelembe veendő körülményekre is hivatkozott, amelyeket a jogerős részítélet indokolásában meg sem említettek. Ezek a körülmények a jövőbeli állapotrosszabbodás lehetősége, a 2016. június 25-i baleset állapotrosszabbító hatása, az A... L... protézis első beszerzésének késedelme, (kifejezetten a nem vagyoni kár összegszerűségére vonatkoztatva), az életminőséget javító tényezők túlzott értékelése.

A másodfokú bíróság a 34/1992. (VI. 1.) AB határozat III/2. pontjára utalás ellenére arra nem tér ki, hogy a konkrét perben milyen módon, milyen körülményekben vette figyelembe a méltányosságot és milyen mértékben volt figyelemmel a mértéktartásra. Nem fejt ki azt sem a másodfokú bíróság, hogy az 55 éves korú károsult életkora szerint meghatározott életviszonyokon mit ért.

A fellebbezésében hivatkozott arra az I. rendű felperes, hogy 60%-ban, míg az alperes 40%-ban lett pernyertes. A Pp. 81. § (2) bekezdése értelmében, ha a kártérítési összeg bírói mérlegeléstől függ, az ellenfelet a ténylegesen megállapított marasztalási összegnek megfelelő perköltség megfizetésére lehet kötelezni anélkül, hogy ebbe az össze a bíróság az alperest a saját pernyerési arány alapján megillető perköltséget beszámítaná. A 40%-os mértékű pervesztés döntő hányadát a bírói mérlegelés körébe tartozó jogcímekek teszik ki, a nem vagyoni kár fokozott mértékben bírói mérlegeléstől függ, ezért a pervesztés mértékének jelentős része mérlegelési körbe tartozik, tehát lehetőség van a Pp. 81. § (2) bekezdésének alkalmazására.

A másodfokú bíróság kirívóan okszerűtlenül mérlegelte azt, hogy az I. rendű felperes követelése nyilvánvalóan eltúlzott volt. A keresetet indító károsulttól nem várható el, hogy előre lássa, hogy a bíróság a mérlegelés körébe tartozó kérdésekben milyen szempontokat fogad el, milyen álláspontot alakít ki.

A 40%-os pervesztesség túlnyomó részét az A... L... protézis és tokrendszer költségére vonatkozó vagyoni kártérítés elutasítása, valamint a nem vagyoni kártérítés összegszerűségének aránytalanul alacsony

összegeben való megállapítása okozta. Utalt arra, hogy a másodfokú bíróság részítéletében tévesen számolta ki a marasztalási összeget, amikor azt 21.210.977 forintban állapította meg. A valós marasztalás ugyanis 20.563.089 forint, valamint ehhez járul még az 1 éves megítélt járadék összege, amely 12 x 97.255 forint, így a végösszeg 21.730.149 forint, amelynek a 10%-a 2.173.015 forint, amelyhez még a 27%-os áfa összege járul.

Az alperes ellenkérelmében a jogerős részítélet hatályában fenntartását és az I. rendű felperes perköltség viselésére kötelezését kérte. Kifejtette, hogy az eljáró bíróságok a nem vagyoni kár összegének megállapításakor teljes körűen mérlegelték a vagyoni jellegű kompenzációkat is, amelyek az I. rendű felperes életminőségének javítását szolgálták. Az általa hivatkozott bírósági határozatokban nem volt példa arra, hogy a károsult mindezen jogcímenek kapott volna még kártérítést. Az anyagi és eljárási kifogások tartalmukat tekintve azonosak, a nem vagyoni kár mérlegelésével kapcsolatosak, és felülmérlegelésre irányultak, erre azonban a felülvizsgálati eljárásban már nincs lehetőség. Nem állapítható meg kirívóan okszerűtlen mérlegelés sem az első-, sem pedig a másodfokú részítélet alapján. A perköltség tekintetében a jogerős részítélet részletes indokolást tartalmaz, és az, hogy a törvényszék „csak” eltúlzottként értékelte az I. rendű felperes kárigényét, nem lehet alapja a felülmérlegelésnek.

### **A Kúria döntése és jogi indokai**

A felülvizsgálati kérelem részben megalapozott. Az I. rendű felperes felülvizsgálati kérelmében a nem vagyoni kártérítés összegének felemelését, valamint az elsőfokú részperköltség összegének módosítását kérte. A nem vagyoni kártérítéssel kapcsolatban az Mt. 166. § (1) bekezdés, 167. § (1) bekezdés, 177. §, rPtk. 355. § (1) bekezdés, 355. § (4) bekezdés, rPp. 206. § (1) és (3) bekezdés, a rPp. 220. § (1) bekezdés d) pontja és a Pp. r228. § (1) bekezdésének megsértésére hivatkozott. Az Mt. 166. § (1) bekezdése szerint a munkáltató köteles megtéríteni a munkavállalónak a munkaviszonyával összefüggésben okozott kárt. A 177. § (1) bekezdése kimondja, hogy a munkáltató a munkavállaló teljes kárát köteles megtéríteni. A (2) bekezdése szerint meg kell téríteni a munkavállalónak azt a kárát is, amely nem vagyoni kár.

Az Alkotmánybíróság a 34/1992. (VI. 1.) AB határozatában egyebek mellett kimondta, hogy a pénzbeli kártérítésnek a nem vagyoni károknál az a funkciója, hogy az elszennvedett sérelem hozzávetőleges kiegyensúlyozásáról olyan vagyoni szolgáltatás nyújtásával gondoskodik, amely az elszennvedett sérelemért körülbelül egyenértékű, másnemű előnyt nyújt. A nem vagyoni kártérítés összegét a bíróságok az eset konkrét sajátosságainak és a károsult személyi körülményeinek alapulvételével határozzák meg. Hosszabb ideje egységes bírói gyakorlat szerint a nem vagyoni kártérítésére irányuló igény elbírálása során azt kell vizsgálni, hogy az elszennvedett sérelem milyen mértékű, és a megítélhető vagyoni szolgáltatás mennyiben nyújt körülbelül egyenértékű másnemű előnyt (BH1993.127.).

Az I. rendű felperes a nem vagyoni kárral kapcsolatban kifogásolta az A... L... protézis első beszerzésének késedelme miatti kompenzáció nélkül maradt hátrányok, a baleset idején fennálló ár- és értékviszonyok téves értékelését, a 2016. 06. 25-i elesés állapotrosszabbító hatásának, a jövőbeli állapotrosszabbodás lehetőségének figyelmen kívül hagyását, az életminőséget javító egyéb, a vagyoni károk körében megítélt tényezők túlzó értékelését. Az elsőfokú bíróság az ítéletében figyelembe vette a 2016. június 25-i balesetet, amely az I. rendű felperes otthonában következett be, megállapította, hogy az közvetve okozati összefüggésben van a felperes korábbi balesetével. Az a körülmény, hogy a nem vagyoni kártérítés indokolásában kifejezetten ezt nem említi meg, nem jelenti azt, hogy az értékelésnél nem vette figyelembe, hiszen az indokolásban egyértelműen utalt arra. Az életminőséget javító vagyoni kár körében az elsőfokú bíróság értékelte a gépjármű beszerzését, valamint az emelt minőségű lábprotézist, amelyek alkalmasak az I. rendű felperes életminőségének javítására, azonban az nem állapítható meg, hogy ezt túlzott mértékben vette volna figyelembe.

A törvényszék szerint a nem vagyoni kártérítés összegét a balesetkori értékviszonyok alapján határozta meg az elsőfokú bíróság. Az I. rendű felperes felülvizsgálati kérelmében több kúriai, Fővárosi Ítéltáblai határozatot jelölt meg hasonló tényállásra alapozva. A kialakult bírói gyakorlat szerint a nem vagyoni kártérítés összegét vagy a balesetkori értékviszonyok alapján kamattal, vagy pedig az elbíráláskori értékviszonyok alapján (kamat nélkül) kell megállapítani (LB.Mfv.I.10.714/1996.).

Az ítélkezési gyakorlat egységesítésének biztosítása érdekében elvárható, hogy ugyanabban az időszakban bekövetkezett hasonló káresemény által okozott hátrányok után megítélt nem vagyoni kártérítések összege egymástól kirívóan ne térjen el, azonban a hátrányoknak az egyénre gyakorolt hatása, életének további alakulása függ a személyiségétől, az adott ügy egyedi körülményeitől (Legfelsőbb Bíróság Pfv.III.22.149/2010/7.).

A nem vagyoni kártérítés összegének meghatározásakor kiindulási alapnak kell tekinteni a hasonló tényállású ügyekben kialakult korábbi bírói gyakorlatot, de ezeket az ügyeket nem lehet automatikusan alapul venni. Az egyéni körülmények és az egészségkárosodásból származó hátrányok különbsége az, ami alapot adhat az eltérő mértékű nem vagyoni kártérítés megállapítására. Minden eset különbözik, és a nagyon hasonló tényállások mellett is lehetnek olyan különbségek az adott ügyek között, amelyek indokolják az eltérő döntés meghozatalát. Az egyedi ügyekben hozott döntés nem köti a bíróságot. Az összehasonlítás alapjául szolgáló ítéletek nem bizonyítékok, és az ítéletek közötti különbség nem jelenti a Pp. 206. § (1) bekezdése sérelmét.

A perbeli esetben a bíróságoknak figyelembe kellett venni nemcsak az I. rendű felperes sérülését, egészségi állapotát, életkorát, hanem minden olyan körülményt, amely az életminőségét befolyásolja azzal, hogy a mérlegelés szempontjai az indoklásból megállapíthatóak legyenek. A bíróságok értékelték a 2016. június 25-i elesés állapotrosszabbító hatását, nem értékelték tévesen a baleset idején fennálló ár- és értékviszonyokat, továbbá nem volt túlzó az életminőséget javító, egyéb vagyoni kár körében megjelölt tényezők értékelése.

A nem vagyoni kártérítés mértékének megállapításánál a jövőbeli állapotrosszabbodás lehetőségét, valamint az **A... L...** protézis első beszerzése késedelme miatti hátrányokat azonban nem vették figyelembe. A kirendelt szakértő szerint az **A... L...** típusú protézis a csonkon körkörösén fekszik fel, és támaszkodik egy úgynevezett linerrel, és lényeges funkcionális különbség van ez és a másik protézis között. A hagyományos protézis mellett általában segédeszköz használata, bot vagy mankó szükséges. Az **A... L...** típusú protézisnél a klinikai és szakértői gyakorlat alapján erre nincs szükség. A modernebb típusú protézis az egészségkárosodás mértékét hosszútávon jelentős mértékben lassítja, illetve csökkenti (Szolnoki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2.M.163/2015/... .. oldal).

A szakértői vélemény kitért arra is, hogy a bal lábszár csonkolását követően enyhe fokú combizomsorvadás, és a bal térdmozgások hajlítás irányába történő enyhe fokú beszűkülése alakult ki. A járászavar miatt jobb oldali csípőpanaszok, és derékpanaszok jelentkeztek, a gerinc MR vizsgálata elfajulásos tünetet igazolt, porckorong-sérvesedést nem. A végtag-amputáció következtében megváltozó strukturális viszonyok következtében a jövőben a fenti ízületekben enyhe fokú állapotrosszabbodás, panaszok fokozódása nem zárható ki (Szolnoki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2.M.163/2015/... .. oldal). A szakértői véleményből megállapítható, hogy a felperes az első protézissel együtt bot és mankó használatára volt kénytelen, amely jelentős kényelmetlenséggel és fájdalommal járt. A 2016. június 25-i balesete közvetett összefüggésben van az előző balesetével, az orvos szakértői vélemény szerint fokozottan hajlamos elesésre, megbotlásra. A felperes 2014-től 2017 áprilisáig használta a kevésbé komfortos lábszárprotézist, amely használatával kapcsolatos negatív körülményeket a bíróságok nem értékelték.

A rPp. 206. § (1) bekezdésében foglaltak megsértése akkor állapítható meg, ha a bíróság a tényállást nem

kellően tárta fel, vagy a bizonyítékokat okszerűtlenül mérlegelte, illetve a megállapított tényállás iratellenes megállapítást vagy logikai ellentmondást tartalmaz. A nem vagyoni kártérítés mértékének megállapítása miatt az ítélet akkor jogszabálysértő, ha a személyiség sérelmének meghatározása körében a bíróság elmulasztotta valamely bizonyíték értékelését vagy azt okszerűtlenül, logikátlanul mérlegelte.

Jelen esetben megállapítható, hogy a bíróságok nem mérlegelték, illetve nem értékelték az első – hagyományos – protézis használatával járó fájdalmat, kényelmetlenséget, illetve más eszköz (bot, mankó) használatát, továbbá nem vették figyelembe a felperes jövőbeli állapotrosszabbodásának lehetőségét. Mérlegelve az első- és a másodfokú bíróság által feltüntetett szempontokat, valamint az A... L... protézis első beszerzésének késedelme miatti hátrányokat és a jövőbeli állapotrosszabbodás lehetőségét is, a Kúria 10.000.000 forint nem vagyoni kártérítést tartott az I. rendű felperes sérelmével arányban állónak.

A rPp. 81. § (2) bekezdése szerint, ha a per kártérítésre irányul vagy egyéb olyan követelés iránt folyik, amelynek összegszerű megállapítása bírói mérlegeléstől függ, az ellenfelet akkor is kötelezni lehet a terhére megállapított marasztalási összegnek megfelelő perköltség megfizetésére, ha a bíróság a követelt összegnél kevesebbet ítélt ugyan meg, de a követelt összeg nem tekinthető nyilvánvalóan túlzottnak.

A nem vagyoni kártérítés összegszerűsége bírói mérlegeléstől függ, tehát nincs meghatározó jelentősége annak, hogy a felperes a követelt összeghez viszonyítva milyen arányban lett pernyertes. Ezekben az esetekben a korlátot csak az jelenti, ha a követelés nyilvánvalóan eltúlzott. A perbeli esetben a felperes részéről 15.000.000 forint nem vagyoni kártérítés – figyelemmel a sérülés jellegére és a bíróságok által mérlegelt összes körülményre – nem tekinthető nyilvánvalóan eltúlzottnak.

Az elsőfokú bíróság részítéletében 20.563.089 forint megfizetésére kötelezte az alperest, ehhez járult még minden hónap 10. napjáig havi 97.255 forintos járadék. A járadék 1 éves összegét figyelembe véve (1.167.060 forint) az elsőfokú eljárásban a felpereseknek megítélt összeg 21.730.149 forint, amelynek a 10%-a 2.173.015 forint.

A fentiekre figyelemmel a Kúria a rPp. 275. (4) bekezdése alapján a másodfokú részítéletnek az alperes 8.000.000 forint nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelező rendelkezést helybenhagyó részét hatályon kívül helyezte az eljárási részilletékre és az I. fokú eljárási rész-perköltségre is kiterjedően, és az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatva 10.000.000 forint nem vagyoni kártérítés megfizetésére, valamint 2.173.015 forint és 586.714 forint áfa megfizetésére kötelezte az alperest, egyebekben a II. rendű felperesre vonatkozó döntést nem érinti.

Kúria Mfv.I.10.207/2019/5. számú precedensképes határozata

Feldolgozta: Kiss Ferenc Kálmán ügyvéd

**2022/III/3**

**Tárgyszavak: munkabaleseti kártérítés, járadékfelemelés, általános kártérítés, minimálbér emelkedése**

**Ha az alapügyben eljáró bíróság a minimálbér mértékét az általános kártérítés jogcímén megállapított összeg meghatározásakor lényeges szempontként vette figyelembe, annak módosítása a járadék összegének felemelését indokolja.**

**rMt. 174. § (1) bek., 177. §, 183. § (1)-(2) bek., 184. § (1), (3), (4) bek., 185. §, 186. § (3) bek., Mth. 16. § (1) bek.**



## **A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**

Az alperesnél munkaviszonyban álló felperes 1996. július 6-án földalatti lakatos munkakörben végzett tevékenysége közben balesetet szenvedett, amely következtében a bal kéz IV. ujjának roncsolódása következett be. Munkaviszonya az alperesnél 1999. január 31-ével szűnt meg, majd 2005. augusztus 25-től 2018. április 5-éig a felek között ismét munkaviszony jött létre. Ezen időszakban a felperest 2012-től ipari bányamentő munkakörben foglalkoztatták, átlagkeresete jelentősen meghaladta a földalatti lakatos munkakörben elérhető keresetét.

A járásbíróság első fokon jogerőre emelkedett ítéletében az üzemi balesettel összefüggésben általános kártérítés címén 200.000 forintban marasztalta az alperest, valamint kötelezte, hogy 1998. április 1-től általános kártérítés címén havi 10.000 forint baleseti kártérítési járadékot fizessen a felperesnek. Az ítélet indokolása szerint a bíróság együttesen, összevonva bírálta el a felperes általános kártérítés iránti igényét a havi 20.000 forint jövedelemvesztés címén előterjesztett igénnyel, és azt együttesen 10.000 forint/hó összegben határozta meg. Az összegszerűség körében kifejtette, hogy a felperes követelésének a keresetvesztéssel kapcsolatos része eltúlzott, mivel a perbeli időszakban a minimálbér nem érte el a 20.000 forintot. Ezen túlmenően a felperes a házastársa által üzemeltetett kiskereskedésbe való besegítés, illetve a ház körüli munkák címén 28.000 forintot kívánt érvényesíteni, ami messze felette van a minimálbéreknek. Az alperes marasztalása a rMt. 174. § (1) bekezdésén, illetve 177. §-án alapult.

A felek utóbb egyezségeket kötöttek, amelyben 2002. április 1-től kezdődően általános kártérítés címén havi 12.500 forint járadék folyósításában állapodtak meg. 2004. november 12-én a felek ismételten peren kívül kötöttek egyezségeket, amelyben az általános kártérítés címén folyósított járadék összegét 15.000/hóra módosították.

## **A felperes keresete és az alperes ellenkérelme**

A felperes keresetében az alperessel szemben baleseti kártérítés jogcímén lejárt járadékként 2016. január 1-től 2019. január 11-éig terjedő időszakra 576.000 forint megfizetését kérte, ezt követően havonta 31.000 forint általános baleseti kártérítési járadék megfizetését igényelte. Kérelmének jogalapjaként az rMt. 174. § (1) bekezdését, 177. § (1) bekezdését, 183. § (1) (2) bekezdését, 184. § (1) (3) (4) bekezdését, 185. §-át, valamint 186. § (3) bekezdését jelölte meg. Álláspontja szerint, mivel a munkakörében elérhető munkabérek körében a járadék összegének legutolsó értékű módosítása óta emelkedés történt, illetve az eltelt idő alatt változtak az értékviszonyok, a jelenleg folyósított 15.000 forint helyett 31.000 forint megfizetése indokolt. Érvéle szerint lényeges körülménynek minősül a bírói gyakorlat alapján, ha a kártérítés megállapítása után a járadék megállapításakor alapul vett jövedelmek összege igazolhatóan növekszik. Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint a kártérítési járadék indexálási kötelezettsége a jövedelempótló kártérítési járadéokra vonatkozatható, mivel ez hivatott biztosítani azt az anyagi kompenzációt, mintha nem következett volna be a baleset.

## **Az első- és a másodfokú bíróság ítélete**

A törvényszék ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen a felperesnek 432.000 forint általános kártérítési járadék hátralékot, 2021. június 1-től pedig havi 31.000 forint általános kártérítési járadékot. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Az elsőfokú bíróság ítéletében utalt az rMt. 177. § (1) bekezdésére, 174.-176. §-ára, 183. § (1) bekezdésére, 184. § (1) bekezdésére, valamint az Mth.) 16. § (1) bekezdésében foglaltakra.

Az ítélet szerint nem volt vitatott, hogy korábban a bíróság összevonta a felperes általános kártérítési igényét a jövedelempótló kártérítési igénnyel, és így állapította meg a havi 10.000 forint általános kártérítési járadékot. Ennek megemlése történt a felek egyezsége alapján. A munkaügyi bíróság korábbi ítéletében megállapította, hogy az általános kártérítés címén havi 10.000 forint baleseti kártérítési járadék megfizetésére azért köteles az alperes, mert a felperesnek munkaviszonyából származó keresetvesztesége nem merült fel, ugyanakkor rendelkezett arról, hogy munkaviszonyon kívüli jövedelemvesztesége volt, amely a házastárs által üzemeltetett kiskereskedésbe való besegítés elmaradásával merült fel.

A bíróság megállapította, hogy az alperes a felperes vállalkozói tevékenységéből származó úgynevezett jövedelemveszteség körében tett tényállításait nem vitatta, csupán a részére nyújtott segítség szükségességét, azaz korlátozottságának fennálltát, azonban ezt korábban a bíróság megállapította, a felek későbbi egyezségénél is figyelembe vették, alperes a járadék emiatti csökkenését nem kérte, viszontkeresetet nem terjesztett elő.

A felperes által állított körülményváltozások meglétét, idejét, mértékét és azok hatásait kellett értékelni azzal, hogy az infláció ténye önmagában nem alapozza meg a járadék felemelését. A bíróság megállapította, hogy a korábban eljáró munkaügyi bíróság az összevont járadék összegének megállapításánál a minimálbért kifejezetten figyelembe vette lényeges szempontként, így a felperes helyesen hivatkozott arra, hogy a jövedelem összegének változása (minimálbér és munkaviszonyon kívüli jövedelem, mely minimálbérhez igazított, így annak változása) megalapozza a járadék összegének felemelését. Az elsőfokú bíróság ítéletében részletesen levezette az általa alkalmazott számítási módot, amelyet döntése meghozatalakor alkalmazott.

A felperes fellebbezése folytán eljáró ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett rendelkezését nem érintette, fellebbezett rendelkezését megváltoztatta és a keresetet elutasította. A másodfokú bíróság azt vizsgálta, hogy a munkaügyi bíróság korábbi ítéletében járadékként megállapított általános kártérítés vonatkozásában a minimálbér változása olyan lényeges körülmény változásának tekinthető-e, amely a járadék felemelésének alapjául szolgálhat.

A perbeli esetben jogerősen általános kártérítésként járadék lett megállapítva, amelynek bíróság általi módosítására az rMt. 184. § (1) bekezdése értelmében kizárólag akkor lehet helye, ha a károsult felperes olyan lényeges körülménye tekintetében következik be változás, amelyet a bíróság a járadék megállapítása során figyelembe vett. A másodfokú bíróság az alperes járadékfizetési kötelezettségét megállapító jogerős ítélet alapján arra a következtetésre jutott, hogy az a minimálbér mértékét nem értékelte lényeges körülményként.

Az ítélet indokolásából nem tűnik ki, hogy az alperesben a perbeli időszakban érvényes minimálbért a bíróság milyen mértékben vette figyelembe az általános kártérítési járadék összegének megállapításakor, illetőleg, hogy a minimálbér alapján milyen módon és mértékben, mely szempontok értékelése mellett határozta meg a járadék összegét. Önmagában az, hogy az általános kártérítési járadékot megállapító ítélet indokolása szerint a felperes keresete eltúlzott volt a minimálbérhez képest, nem jelenti azt, hogy a járadék megállapítása során annak mértékét lényeges körülménynek tekintette a bíróság.

A felek peren kívül megkötött egyezségei nem tartalmaznak olyan nyilatkozatot, megállapítást, amely szerint a járadék felemelésére a minimálbér növekedése miatt került volna sor, valamint, hogy a járadék összegét a felek a minimálbér mértékéhez képest állapították volna meg az egyezségben.

Figyelemmel arra, hogy a minimálbér változása a perbeli esetben nem tekinthető az rMt. 184. § (1) bekezdése szerinti lényeges körülménynek, a felperes pedig nem bizonyította, hogy a kártérítési járadék megállapítása után lényeges körülményekben változás következett be, a másodfokú bíróság akként foglalt

állást, hogy nincs helye az általános kártérítési járadék felemelésének jogszabályi feltételek hiányában. Önmagában a minimálbér változására hivatkozott a felperes, nem volt tényelődása arra nézve, hogy ez a körülmény milyen változást jelentett személyes körülményeiben, abban a körben, amelyen az általános járadékigénye alakult.

### **A felperes felülvizsgálati kérelme és az alperes ellenkérelme**

A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte. Érvelése szerint a másodfokú bíróság ítélete sérti az rMt. 184. § (1) bekezdésében foglaltakat. Tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a minimálbér változása nem minősül lényeges körülménynek. Álláspontja szerint ez – különös tekintettel a korábbi ítéletre – az ügy szempontjából lényeges körülmény, ennek megfelelően a másodfokú bíróság megsértette az rMt. 184. § (1) bekezdésében foglaltakat. Az alapügyben eljáró bíróság figyelembe vette a minimálbér összegét, így annak változása lényeges körülmény.

A felperes álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen tárta fel, így az eljárás megismétlése szükségtelen. A másodfokú bíróság a fent hivatkozott jogszabályhelyből tévesen következtetett, az elsőfokú bíróság döntése volt helyes a munkaügyi bíróság ítéletére is figyelemmel.

A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogkérdés különleges súlya, illetve társadalmi jelentősége folytán indokoltnak tartotta a felülvizsgálat engedélyezését, amelynek a Kúria helyt adott a Pp. 409. § (2) bekezdés b) pontja alapján.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság tévedett, amikor ítéletében megállapította, hogy a korábbi bíróság az összevont járadék összegének megállapításánál a minimálbért kifejezetten figyelembe vette lényeges szempontként. Iratellenes volt az a megállapítás, hogy korábban a bíróság a minimálbér összegéhez viszonyítottan döntött a kártérítési járadék összegéről, így tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a minimálbér összege olyan lényeges körülménynek minősül, amely megalapozza a járadék összegének felemelését. Helytállóan állapította meg a másodfokon eljáró bíróság, hogy figyelemmel arra, miszerint a perbeli esetben a járadék általános kártérítésként lett jogerősen megállapítva, így annak bíróság általi módosítására az rMt. 184. § (1) bekezdése értelmében kizárólag akkor lenne lehetősége, ha a károsult felperes olyan lényeges körülménye tekintetében következik be változás, amelyet a bíróság a járadék megállapítása során figyelembe vett.

### **A Kúria döntése és jogi indokai**

A felülvizsgálati kérelem megalapozott.

A felperes felülvizsgálati kérelmében hivatkozott rMt.184. § (1) bekezdése alapján, ha a kártérítés megállapítása után változás következik be a sérelmet szenvedett munkavállaló lényeges körülményeiben, mind a károsult, mind a munkáltató, illetőleg felelősségbiztosítás alapján nyújtott kártérítés esetén a biztosító a megállapított kártérítés módosítását kérheti.

Az elsőfokú bíróság helyesen indult ki abból, hogy a korábban eljáró munkaügyi bíróság összevonta a felperes általános kártérítési igényét a jövedelempótló kártérítési igénnyel, így állapította meg általános kártérítés jogcímén a havi 10.000 forintos összeget figyelemmel a keresetvesztésre, illetve a felperes jövedelemkiesésére. A felek között létrejött egyezség alapján történt a járadék összegének megemlése két alkalommal is.

Fentiekből következően az alperes helytállási kötelezettsége – a már megállapított jogalapra figyelemmel – nem volt vitatott, jelen per tárgyát az képezhette, hogy a minimálbér összegének emelkedése lényeges körülményváltozásnak tekintendő-e adott esetben. Mindezt különösen a munkaügyi bíróság ítéletében kifejtettekre tekintettel kellett értékelni. Tévesen jutott a másodfokú bíróság arra a következtetésre, hogy ennek az ítéletnek a tartalmából következően a bíróság a járadék meghatározásakor a minimálbér mértékét nem értékelte lényeges körülményként.

Ezzel szemben az első fokon eljáró bíróság a mérlegeléssel megállapított általános kártérítésként meghatározott összeg rögzítésekor kifejezetten a minimálbért tekintette kiindulási alapul, ennek mértékéhez viszonyította az általa meghatározott általános kártérítés mértékét. Következetes az ítélkezési gyakorlat abban, hogy az általános kártérítési járadék megállapítása a valószínűsíthetően elért minimálbér alapulvételével is lehetséges (EBH.2002.789). Jelen esetben is a minimálbér összegét tekintette az alapügyben eljáró bíróság kiindulási alapul, így annak változása lényeges körülményben történő változásként értékelendő, amely tény a jogvita eldöntése során nem volt mellőzhető.

A fentiek alapján az elsőfokú bíróság helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a minimálbér mértékét az általános kártérítés összegének megállapításakor a bíróság lényeges szempontként figyelembe vette, így annak módosulása a járadék összegének felemelését indokoltá tette.

A Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

Kúria Mfv.10047/2022/6. számú precedensképes határozata

Feldolgozta: Kiss Ferenc Kálmán ügyvéd

## **Publikált határozatok**

### **Az Európai Unió Bíróságának döntései**

2022. június 30-i, HW és társai kontra Allianz Elementar Versicherungs AG ítélet, C-652/20., ECLI:EU:C:2022:514

A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 11. cikke (1) bekezdésének b) pontját úgy kell értelmezni, hogy amennyiben e rendelkezés alkalmazandó, az azon tagállam bíróságának joghatóságát és illetékességét írja elő, amelynek illetékességi területén a felperes lakóhelye található.

## **BH**

**BH 2022.7.179** Rendkívüli halál esetén a rendőri szervnek az eljárás során együtt kell működnie az ügyfelekkel, az eljárást úgy kell lefolytatni, hogy az ne sértse a hozzátartozók kegyeleti jogait. Ennek elmulasztása esetén az ügyfél megalapozottan érvényesít a kegyeleti jog megsértésére alapított követelést [2016. évi CL. törvény (Ákr.) 2. § (2) bek. a) pont, 5. § (2) bek. a) pont; 351/2013. (X. 4.) Korm. rendelet 9. §

(1)-(2) bek.; 1999. évi XLIII. törvény 24. § (2) bek.; 2013. évi V. törvény (Ptk.) 2:51. § (1) bek. a) pont; 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 279. § (1) bek., 406. § (1) bek.].

**BH 2022.7.183** A vagyonsökkenés fogalma alatt a Cstv. 33/A. § (1) bekezdésének alkalmazásában az adós gazdálkodó szervezet befektetett eszközökből és forgóeszközökből álló, tehát aktív vagyonának a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetben bekövetkező csökkenését kell érteni [1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 33/A. § (1) bek.; 2011. évi CLXI. törvény (Bsz.) 32. § (1) bek. b) pont].

**BH 2022.8.209** A szerződéses jogviszony tartama alatt felmerülő vis maiorként minősülő körülmény többféle joghatás kiváltására is alkalmas lehet a felek közötti jogvita tárgyától függően. A szerződés erre vonatkozó kikötése alapján okot adhat a szerződés megszüntetésére egyoldalú jognyilatkozattal. Ha a szerződésben a vis maior okok felsorolása példálózó jellegű, a bíróságnak a konkrét eset összes körülményeit mérlegelve kell megítélnie azt, hogy az adott esemény vis maiornak minősül-e [2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:212. § (3) bek., 6:213. § (1) bek.].

**BH 2022.8.215** Ha a munkáltató bizonyítja, hogy a kárt kizárólag a munkavállaló elháríthatatlan magatartása okozta, mentesül az ellenőrzési körébe eső munkabalesetért fennálló felelősség alól [a munka törvénykönyvről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 166. § (2) bek. b) pont].

**BH 2022.9.237** A jogérvényesítés folytán felmerülő költségek megtérítését az általános kártérítési felelősség szabályaitól eltérően, az ezt szabályozó speciális jogszabályi rendelkezések (eljárási szabályok) alapján lehet követelni a költségre okot adó eljárásban [2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:522. § (1) és (2) bek.; 2004. évi CXL. törvény (Ket.) 156. §].

**BH 2022.9.252** "Az állam környezetszennyezés miatti felelősségét nem kizárólag aktív magatartás alapozhatja meg, mivel a környezetet veszélyeztető magatartás tevékenység vagy mulasztás formájában is megvalósulhat." [2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 427. §, 428. §].

## ÍH

### **ÍH 2022.81 SZEMÉLYISÉGI JOGOK VÉDELME**

Az egészségsértés bekövetkezésének elvi lehetősége önmagában még nem eredményez személyiségi jogsérelmet. A sérelemdíj alkalmazásához elengedhetetlenül szükséges a személyiséget ért nem vagyoni sérelem, amely hátrányos testi vagy lelki változásokban, illetve a személyiséget körülvevő társadalmi, természeti környezet személyiségre gyakorolt hátrányos hatásában állhat [2013. évi V. tv. (Ptk.) 2:43. § a) pont; 2:52. § (1) bekezdés].

### **ÍH 2022.82 A FOGVATARTOTT SZEMÉLYISÉGI JOGAINAK MEGSÉRTÉSE**

I. Az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt igényelhető kártalanítás nem akadályozza a fogvatartottat abban, hogy a személyiségi jogok megsértésének objektív jogkövetkezményeit – a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítása, elégtétel adása, stb. – bíróság előtt perben érvényesítse. [2013. évi CCXL. törvény (Bv. tv.) 10/A. § (1) és (2) bekezdés]

II. A fogvatartott személyiségi jogát sértő magatartás objektív szankciójának érvényesítését nem kell a bv. törvény szerinti kártérítési eljárásnak megelőznie. [2013. évi CCXL. törvény (Bv. tv.) 143.§]

III. A személyiségi jogsértés bíróság általi megállapítása maga a szankció, a személyiségi jogsértés jogkövetkezménye, melynek alkalmazására – más szankciók mellett, vagy önállóan – a sérelmet szenvedett félnek alanyi joga van, ezért ez a megállapítás nem tehető függővé a megállapítási kereset polgári perrendtartás szerinti eljárásjogi feltételeinek fennállásától. [2013. évi V. törvény (Ptk.) 2:42. § (1) és (2) bekezdés, Ptk. 2:51. § (1) bekezdés a) pont]

### **ÍH 2022.83 BŰNCSELEKMÉNNYEL OKOZOTT KÁR - SÉRTETT - GYORSÍTOTT PER**

A bűncselekménnyel okozott kár, illetve sérelemdíj megtérítése iránt indított gyorsított perről szóló 2020. évi LXX. törvényben (Gyptv.) meghatározott eljárásjogi könnyítést a jogalkotó csak a bűncselekmények sértettjeinek kívánta biztosítani. Azokban az esetekben, amikor a bűncselekmény annak sértettjén kívül másnak is kárt okoz, vagy másnak okoz kárt, a sértettnek nem minősülő károsult részéről nem vehető igénybe a Gyptv.-ben biztosított eljárásjogi könnyítés – az ilyen károsult csak az általános eljárási szabályok szerint indíthat kártérítés iránti pert, a bíróság hatáskörére és illetékességére is az általános szabályok irányadók. [2020. évi LXX. törvény (Gyptv.) 2. § (1) bekezdés; Magyarország Alaptörvénye (Alaptörvény) 28. cikk; 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 20. § (3) bekezdés a) pont, Pp. 25. § (1) bekezdés, Pp. 31. § (2) bekezdés b) pont]

### **ÍH 2022.84 BIZTOSÍTÁS**

Ha az általános kizárás alapján nem áll fenn a biztosító teljesítési kötelezettsége, nincs ügydöntő jelentősége annak, hogy a biztosító külön figyelemfelhívó tájékoztatását követően a biztosított elfogadta-e a teljesítési kötelezettséget kizáró záradékot és ezáltal az a szerződés részévé vált-e. [2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:62.§, Ptk. 6:78.§ (2) és (3) bekezdés, Ptk. 6:86.§]

### **ÍH 2022.95 A MUNKAVÁLLALÓ KÁRTÉRÍTÉSI FELELŐSSÉGE**

Sem más munkavállaló esetleges hanyag munkavégzése, sem a munkáltató ellenőrzési kötelezettségének elmulasztása nem mentesíti a munkavállalót a kártérítési felelősség alól, ha annak jogszabályi feltételei fennállnak. [2012. évi I. törvény (Mt.) 42. §, 52. §, 179. §, 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 110. §, 237. §, 365. §, 370. §, 371. §, 383. §, 508. §, 2013. évi V. törvény (Ptk.) 2:42. §, 1997. évi XLVII. törvény 4. §, 2011. évi CXII. törvény 5. §, Alaptörvény XXVIII. cikk.]

### **ÍH 2022.103 MUNKAVISZONY JOGELLENES MEGSZÜNTETÉSE, JÓHÍRNÉV MEGSÉRTÉSE, ELÉGTÉTELADÁS, CSATLAKOZÓ FELLEBBEZÉS SÉRELEMDÍJ IRÁNTI KERESZET ELUTASÍTÁSA MIATT**

I. Nem okszerű az azonnali hatályú felmondás, ezért jogellenes, ha az indoka ugyan valós, de a munkavállaló terhére rótt magatartás kötelezettségszegést nem valósított meg, mivel az a munkáltató félreérthető, többfajta értelmezést lehetővé tevő szabályzatán alapult. [Mt. 6. § (1) bekezdés, 52. § (1) bekezdés c) pontja, MK. 95. számú állásfoglalás I. a) pont]

II. Amennyiben a munkaviszony megszüntetésével személyiségi jogsérelem is megvalósul, nincs akadálya annak, hogy a bíróság ennek megállapítása mellett a munkáltatót megfelelő elégtételként közlemény közzétételére kötelezze. [Ptk. 2:43. § d) pontja, Ptk. 2:51. § (1) bekezdés a) és c) pontjai, Ptk. 2:52. §, Pp. 26. § (1) bekezdése]

III. Ha az elsőfokú bíróság a felperes személyiségi jogsértés megállapítására, elégtételadásra kötelezésre és sérelemdíj megfizetésére irányuló kereseti kérelmei közül a jogsértés megállapítása és az elégtétel adás iránti keresetnek helyt ad, és ezt az alperes fellebbezéssel támadja, a felperes csatlakozó fellebbezést nyújthat be a sérelemdíj megfizetésére irányuló keresete elutasítása miatt. [Pp. 372. § (1) bekezdése]

## **BDT**

### **BDT2022. 4516.**

A gyorsított per szabályai – így az erre irányadó hatásköri és illetékességi szabályok is – csak akkor alkalmazhatók, ha a pert a bűncselekmény sértettje indítja a bűncselekmény elkövetőjével szemben, azaz a károsult a károkozóval szemben. Ha a felperes az igényét a kötelező gépjármű-felelősségbiztosításról szóló törvény alapján a biztosítóval szemben érvényesíti, a per nem tartozik a gyorsított perről rendelkező törvény hatálya alá.

Alkalmazott jogszabályhelyek: 2009. évi LXII. tv. 27. §, 28. § (1) bek.; 2016. évi CXXX. tv. 20. § (3) bek., 240. § (1) bek. e) pont, (3) bek.; 2020. évi LXX. tv. 2. §, 3. §

**BDT2022. 4522.**

I. Kirívóan súlyos jogértelmezési és jogalkalmazási hibát vét a közjegyző, ha úgy látja el végrehajtási záradékkal a közjegyzői okiratba foglalt egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatot, hogy a végrehajtást kérő nem a nyilatkozattal vállalt kötelezettség jogosultja, és nem ellenőrzi, hogy megvalósultak-e az adós fizetési kötelezettségének beállításához szükséges, a nyilatkozatban meghatározott feltételek. Az ilyen jogértelmezési, jogalkalmazási tévedés felróható a közjegyzőnek.

II. A végrehajtás törvénysértő elrendelése miatt alaptalan, végrehajtásra utaló bejegyzések a különböző közhiteles nyilvántartásokban azt a – társadalmi és üzleti életben negatív megítélésre alkalmas – képet közvetítik a gazdasági társaságról, hogy nem teljesíti önként a vállalt kötelezettségeit, ezért sértik a társaság jóhírnevét.

Alkalmazott jogszabályhelyek: 2013. évi V. tv. 2:45. § (2) bek., 2:52. § (3) bek., 6:522. § (2) bek., 6:525. § (1) bek., 6:548. § (1) bek., 6:549. § (2) bek.

**BDT2022. 4523.**

I. A kivitelező objektív késedelme a teljesítési határidő lejártától kezdődik, és az eredményes átadás-átvételi eljárás megkezdéséig tart. A késedelem mint szerződésszegés jogkövetkezményei – így a kötbérfelelősség – alól akkor mentesül, ha ellenőrzési körén kívüli, elháríthatatlan, előre nem látható akadályozó körülményeket bizonyít.

II. Az építési naplót késedelembe esés esetén is vezetnie kell a vállalkozónak. Ennek elmulasztása az önhibán kívüli akadályoztatás bizonyítását nehezíti. Ilyen esetben szakértői vélemény beszerzése nélkül a késedelmi kötbér alóli kimentés általában nem vezethet eredményre.

Alkalmazott jogszabályhelyek: 2013. évi V. tv. 6:153. §, 6:186. § (1) bek., 6:142. §, 6:247. § (1), (2) bek.; 2016. évi CXXX. tv. 191. § (1) bek., 220. § (1) bek., 237. § (1), (2) bek.

**BDT2022. 4524.**

Helyiségbérletnél a bérlemény szerződésszerű használatát kizáró valamely ok, körülmény akkor tekintendő a bérlő érdekkörébe tartozónak, ha a bérlő vagy az általa igénybe vett személyek állapotában, körülményeiben, helyzetében, magatartásában merült fel vagy arra vezethető vissza (betegség, gazdasági, finanszírozási, piaci, üzleti nehézségek, a bérleményben folytatott tevékenység gyakorlásának feltételeit meghatározó jogszabályi, hatósági előírások teljesítésének elmulasztása stb.). Minden egyéb, a bérlemény szerződésszerű használatát kizáró ok (a bérleményhez való hozzáférést akadályozó külső körülmények, a használatot, a hasznosítást korlátozó, kizáró hatósági, jogszabályi rendelkezések stb.) kívül esik a bérlő érdekkörén. A Covid19 koronavírus-világjárvány és az annak megfékezésére tett intézkedések a bérlő érdekkörén kívül álló oknak minősülnek.

Alkalmazott jogszabályhely: 2013. évi V. tv. 6:336. § (2) bek.

**BDT2022. 4530.**

Különös méltánylást érdemlő körülménynek minősül, és indokolja az ideiglenes intézkedés elrendelését, ha a Down-szindrómával született gyermek számára életkorához igazodó intenzív fejlesztés szükséges, de azt a szülők korlátozott teljesítőképessége nem teszi lehetővé.

Alkalmazott jogszabályhely: 2016. évi CXXX. tv. 103. §

**BDT2022. 4531.**

I. Ha a szakértő írott szakmai szabályokra vonatkozik, azokat (így a módszertani levelet, protokollt, tankönyvrészletet, szakcikket stb.) forrásmegjelöléssel együtt a szakvéleménynek vagy a szakvélemény mellékletének kell tartalmaznia, a felek és a bíróság számára ez teszi ellenőrizhetővé a szakvéleményben írt megállapításokat.

II. Ha a felperes a keresetlevélben már előterjesztette az igazságügyi orvosszakértő kirendelése iránti bizonyítási indítványát, majd az igazságügyi orvosszakértői vélemény előterjesztése után annak kiegészítésére, ennek keretében további szakterülete(ke)n kompetens szakértő bevonására tesz indítványt, úgy utóbbi indítvány – az utólagos bizonyításra vonatkozó szabályok alkalmazása szempontjából – nem további bizonyítási, hanem az általa korábban már előterjesztett bizonyítási indítvány teljesítésének az eredményeként született szakértői vélemény kiegészítése iránti indítványnak minősül.

Alkalmazott jogszabályhelyek: 2013. évi V. tv. 6:518. §, 6:519. §, 6:520. §, 6:525. §; 1997. évi CLIV. tv. 77. § (3) bek., 244. §; 2016. évi CXXX. tv. 170. § (2) bek., 220. § (1) bek., 316. § (1) bek., 317. § (1) bek.; 2016. évi XXIX. tv. 45. § (4) bek., 47. § (4)-(5) bek.

#### **BDT2022. 4535.**

A vezető tisztségviselővel szemben az általa a gazdasági társaság bankszámlájáról felvett pénzüsszeggel való elszámolás hiányára alapított kártérítési igény esetében az elszámolás tényét állító vezető tisztségviselő alperest terheli a bizonyítási kötelezettség az elszámolás megtörténte és a nem vitásan általa felvett pénzüsszegeknek a gazdasági társaság érdekében való felhasználása tekintetében. Az állítási kötelezettség körében a vezető tisztségviselő alperesnek nem elegendő általánosságban a felhasználás tényére hivatkozni, hanem perfelvételi nyilatkozatában pontosan, részletesen elő kell adnia az azt alátámasztó bizonyítékok megjelölésével, hogy a gazdasági társaság vagyontát miként, milyen célra használta fel.

Alkalmazott jogszabályhelyek: 2013. évi V. tv. 3:23. §; 2016. évi CXXX. tv. 183. §, 194. §, 265. §

#### **BDT2022. 4541.**

I. A piaci viszonyok között a gazdasági körülmények megváltozása az üzleti kockázat része, így az ármozgások és a piaci viszonyok akár nagyobb mértékű változása sem eredményezi a szerződés lehetetlenülését.

II. A kötelezett a teljesítéshez igénybe vett közreműködő szerződészegésére ellenőrzési körén kívül eső, a szerződéskötés időpontjában általa előre nem látható körülményként csak akkor hivatkozhat, ha a közreműködő szerződészegését is az ellenőrzési körén kívül eső, a szerződéskötés időpontjában általa előre nem látható körülményként okozta.

Alkalmazott jogszabályhelyek: 2013. évi V. tv. 6:142. §, 6:179. §, 6:180. §, 6:186. §

#### **BDT2022. 4543.**

I. A jogviták elbírálásához, a perek tisztességes lefolytatásához és észszerű időn belül történő befejezéséhez való jogának sérelmére alapított igényérvényesítésnek akkor nincs helye, ha az alapjogi sérelem 2018. január 1-jét követően következett be.

II. E jogsérelemre alapított igényérvényesítés nem csak a polgári perekben, hanem a bírósági hatáskörbe tartozó nemperes eljárásokban is alkalmazható.

III. A sérelemdíj összegszerűségének a meghatározásakor a jogi érvelés során irányadók lehetnek a más ítéletekben elvégzett mérlegelések szempontjai, azonban az immateriális sérelmek nem mérhetők matematikai módszerekkel; pusztán az a tény, hogy más ítéletek hasonló jogsértések mellett más tartamú sérelmet vagy más összegű kompenzációt találtak alkalmasnak, önmagában még nem ad alapot az anyagi jogi felülmérlegelésre.

Alkalmazott jogszabályhelyek: 1952. évi III. tv. 2. § (3) bek.; 2013. évi V. tv. 2:52. § (3) bek.



## KÖZLEMÉNYEK, HÍREK, ESEMÉNYEK

### **In memoriam Harmathy Attila**

Folyóiratunk ezzel a – másutt nyilvánosan még nem közölt – laudációval emlékezik a Professor Úrra. A laudáció a Magánjogot Oktatók Egyesületének (MOE) 2017. évi rendes konferenciáján az Egyesület életműdíjának átadásakor hangzott el. A díjazott Harmathy Attila volt. A szerző Fuglinszky Réka (akkor bírósági titkár, jelenleg bíró), akinek a professor úr a doktori témavezetője volt és Fuglinszky Ádám, Harmathy Attila tanszéki kollégája, a MOE elnökségi tagja és folyóiratunk tudományos tanácsadója.

Laudatio

*Michel Tournier* a Goncourt-díjas francia író úgy fogalmazott, hogy hat kritérium alapján ítélnék meg életünket [...], ezek a fizikum, a család, a kor (amelyben élünk), a barátságok, a szerelem és a karrier.

Ez az impozáns sor a tudományokban tevékenykedőknél kiegészíthető és kiegészítendő egy hetedik kritériummal, nevezetesen, hogy mennyire sikerül átadni a tudást másoknak.

A Magánjogot Oktatók Egyesületének az alapszabályában rögzített egyik célja éppen ez: a tudás átadása és annak támogatása, amely célt generációkon átívelő szakmai fórum teremtésével, valamint a tudomány és az oktatás civil megbecsülésének emelésével törekszik megvalósítani.

A Magánjogot Oktatók Egyesülete 2016-ban határozott a Mentor-díj alapításáról, amelyre egyúttal életműdíjként tekint. Az elismerésben azon tagjait kívánja részesíteni, akik eddigi életpályájuk során kiemelkedő módon támogatták a fiatal kollegák „útkeresését”; tudományos munkájukat és életpályájukat; fiatal kollegák nemzedékeinek mutattak példát tudásukkal, igényességükkel, elhivatottságukkal, szakmai alázatukkal.

A Magánjogot Oktatók Egyesülete idén első ízben adja át e Mentor-díjat, melynek kitüntetettje a magyar civilisztika és összehasonlító jogtudomány köztiszteletben álló professzora: Harmathy Attila.

Bár az Egyesület határozata aligha szorul indokolásra (hiszen a díjazottat mindannyian ismerjük), hadd utaljak arra, hogy a döntés az eddigi életút három pillérét figyelembe véve született meg: egyrészt Professor Úr tudományos és oktatói életútja (1), másrészt a jogászképzés és továbbképzés melletti elkötelezettsége (2), s végül, de nem utolsó sorban oktatói-vezetői kvalitásai és fáradozásai (3). Had szóljak mindegyik pillérről röviden.

ad (1) – tudományos és oktatói életút

Harmathy Attilát az ELTE ÁJK professor emeritusát, az összehasonlító polgári jog nemzetközi és hazai szaktekintélyét, volt alkotmánybíró (1998–2007), a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagját (1998-tól) szakmai életútjának java az ELTE ÁJK szellemi műhelyéhez köti: Itt végezte egyetemi tanulmányait 1955-től 1959-ig, 1974-től másodállású, majd főállású egyetemi docens, 1982-től pedig egyetemi tanárrá nevezték ki ugyanitt; 1990-től 1993-ig a Kar Dékánja, majd 1993-tól 10 éven át a Kar Doktori Tanácsának elnöke volt. Személye garancia a szellemi műhely kontinuitására, Harmathy Attila híd a „nagy öregek” és az ifjabb generációk között.

Életútjában karakteres elem a más jogrendszerekre és kultúrákra való nyitottság. Tanulmányait követően 1962-ben részt vett a Cambridge-i egyetem nyári jogi tanfolyamán, 1964 és 1967 között elvégezte a Strasbourgi Egyetem Nemzetközi Összehasonlító Jogi Kara négy évfolyamát. Nemzetközi kutatásokban vett

részt, számos külföldi egyetemre és kutatóintézetbe látogatott el előadóként és meghívott kutatóként, nemzetközi konferenciák előadója és szervezője volt. A Nemzetközi Összehasonlító Jogi Akadémia rendes tagja, a kelet-európai szekció elnöke, 1998 óta az Akadémia alelnöke. Tagja az Academia Europaea, az International Academy of Commercial and Consumer Law, a Société de Législation Comparée, az Academy of Private Lawyers tudományos társaságoknak. 2003 óta tagja az UNIDROIT igazgató tanácsának.

Több mint 15 könyv szerzője, illetve társszerzője, többnek ezek közül szerkesztője is. Közel kétszáz tanulmányt jegyez, melynek mintegy fele idegen nyelven jelent meg. „Szerződés, közigazgatás, gazdaságirányítás” című művéért az Akadémiai Kiadó nívódíjában részesült. Több kiemelkedő külföldi és hazai szakmai folyóirat tanácsadó, illetve szerkesztőbizottsági tagja. Tudományos munkássága mellett gyakorló jogászként is tevékenykedett: dolgozott a Magyar Külkereskedelmi Bankban, a Malévnál jogi előadóként, valamint választottbíróként részt vett számos hazai és nemzetközi jogvita elbírálásában.

ad (2) – elkötelezettség a jogászképzés és továbbképzés mellett

Harmathy Attilát a jogászképzés és továbbképzés, a tudás átadása iránti elkötelezettsége is érdemessé teszi a díjra. Utalunk e körben arra, hogy Professor Úr

- támogatott és támogat minden kezdeményezést, amely tehetséges fiatalok szakmai kiteljesedését célozza. Ahogy egy interjúban fogalmazott: mindig is érdekelte az értelmes fiatalokkal való foglalkozás, továbbá fontos feladatnak tekintette a tehetséges fiatal szakembereknek történő segítségnyújtást. A Magánjogot Oktatók Egyesületéhez is elsők között csatlakozott, rendszeres előadója Konferenciáinknak, és sosem mulasztja el felhívni a figyelmet a tudás átadásának szükségességére; arra ösztönözve mindannyiunkat, hogy bátran keressük, kérdezzük azokat, akik előttünk járnak az úton.
- A rendszerváltást követően a doktori képzés megszervezésének időszakában az ELTE ÁJK dékánjaként, a Magyar Tudományos Akadémia főtitkárhelyetteseként, illetve a Doktori Tanács elnökeként a tudományos továbbképzésről, a tudományos fokozatokról rendelkezésre álló széles körű tájékozottsággal, kutatásirányítási tapasztalataival saját alma materén kívül, szélesebb körben is segítséget nyújtott a doktori képzés megszervezésében.
- Az ELTE ÁJK-n a Kar Doktori Tanácsának elnökeként és azóta is következetesen képviseli a minőségi munka követelményét, s felhívja a figyelmet arra, hogy a társadalomtudományok, így az állam- és jogtudományok területén is lassú az érési folyamat, amely energia- és olykor pénzbefektetést is igényel, továbbá több idegen nyelv magas szintű ismeretét.

ad (3) – oktatói, vezetői tevékenysége

Egy oktatót nemcsak azzal jellemezhetünk, hogy milyen életutat járt be (1), vagy hogy mi tekinthető ars poeticájának (2), hanem azzal is hogy milyen ismereteket és legfőképpen hogyan adott és ad át (3).

Harmathy Attila oktatói tevékenységében különösen markánsan jelenik meg a komplex látásmód, miszerint a jogot történeti, gazdasági és társadalmi összefüggéseiben kell látni és láttatni; továbbá a hagyományok fenntartása iránti elkötelezettség és a minőségi szemlélet, az az önmagával és másokkal szemben támasztott követelmény, hogy minden feladatot a legjobb tudásunk szerint, képességeinket latba vetve oldjunk meg, mert minden feladattal – Sík Sándor szavait idézve – „*főlébe nőhetsz tenmagadnak*”. És ez bizony komoly szellemi erőfeszítést kíván, s ahogy Professor Úr maga is arra inti PhD-hallgatóit: a kutatómunka folyamata a hosszútávú magányossághoz hasonlít leginkább.

Fontos, hogy őt nemcsak mi, közvetlen és közvetett kollégák látjuk így, hanem a hallgatók is. Erről tanúskodnak az egyetemi évekből származó szájról-szájra járó anekdoták, illetve akár az internetes tanárértékelő oldalakon személyére tett bejegyzések, amely utóbbiak közül álljon itt néhány, s e laudatio lezárásaképpen beszéljen a legifjabb jogásznemzedék:

- „Született gentleman, régi vágású úriember: klasszikus műveltsége, tudományával szembeni alázata, és az esztétikai érzékenységgel átélt professzori szerepe révén egyedülálló jelenség.”
- „Hihetetlen tudású, emberséges, az előadásai pedig nagyon sokat adnak, csak nem a szokványos módon. Inkább gondolkodásmódot tanít, aminek a hatása nem vizsgán, hanem hosszabb távon érződik. [...] kevés oktató van, aki ennyire felkészülten és ekkora szeretettel jön be órát tartani, ahogy azt Ő teszi. Emberileg és szakmailag nagy ember.”
- „Rá meg kell érni...[...]. Megtanít gondolkodni, példában, jogesetben, valóságban de rendszerben is. Rengeteget lehet tőle tanulni, ha összeszeded magad és figyelsz és készülsz. Szerettem.”
- „I sincerely respect and admire him as one of his international students. [...] Even after almost 2 decades I remember him as a great Hungarian Professor. It's been pleasure and privilege to be taught and examined by him.”

Hadd egészítsem ki a fentieket egy további véleménnyel, amelyet egy egyetemi ismerősöm mondott a Professzor Úrról, Attiláról sok évvel ezelőtt: „Ez az ember annyira kedves volt, olyan jól beszélgettünk, felvillanyozódva jöttem ki; s már a Ferenciek terén jártam, amikor leesett, hogy én most éppen megbuktam.”

Kedves Professzor Úr, kedves Attila a sors különös ajándékának tekintem, hogy – Görög Márta Elnök Asszonnyal együtt – én nyújthatom át Neked a Magánjogot Oktatók Egyesületének mentordíját! Fogadd szeretettel mindannyiunk nevében!

Budapest, 2017. május 26.

Fuglinszky Réka – Fuglinszky Ádám

\*\*\*

### **A Jpe.I.60.009/2022/10. számú jogegységi határozat hatályú jogegységi panasz határozat**

A Jpe.I.60.009/2022/10. számú jogegységi határozat hatályú jogegységi panasz határozat a korlátozott precedens rendszerben a harmadik olyan határozat, amelyben a Kúria jogegységi panasz tanácsa eltérést állapított valamely korábbi – precedensképes – Kúriai ítélettől és a jogegység helyreállítása érdekében egyúttal hatályon kívül helyezte a Kúria szaktanácsának felülvizsgálati ítéletét. A szóban forgó határozat a biztosítók mentesülésének tárgykörében született. A megismételt felülvizsgálati eljárásban a Kúria Pfv.I.20.875/2022/6. számú ítéletével előremutató döntést hozott, amely nemcsak a mentesülési szabályok, hanem a jogegységi hatályú határozatok értelmezési iránymutatásainak mikénti alkalmazásával kapcsolatban is hasznos a jogkereső közönség számára. Következő számunkban mindkét határozatot közöljük.

\*\*\*

### **XVI. AIDA Budapest Biztosítási Jogi Kollokvium**

Az AIDA Biztosítási Jogi Egyesület és a Magyar Jogászegylet illetékes szakága közös szervezésében nagy sikerrel zajlott le a XVI. Biztosítási Jogi Kollokvium. Az előadások diái megtalálhatóak az Egyesület honlapján: <https://www.aidahungary.org/konferenciak/kollokvium2022>

\*\*\*

## Szakirodalmi ajánló

Judit Balogh: Ist die COVID-19-Krankheit wirklich eine technische Frage seitens des Rechtsanwalts. Debreceni Jogi Műhely, 2022/1-2. sz. 5-19. o.

Nagyné Sándor Ildikó – Kovács Bálint Gábor: A bizonyítékok feltárása; versenyjogi és polgári eljárási jogi dilemmák. Európai Jog, 2022/2. sz. 14-22. o.

Tóth András: Közbeszerzési kartellezők (jog)védelme Magyarországon. Gazdaság és Jog, 2022/7-8. sz. 3-9. o.

Leszkoven László: Mégis kötbér, ami annak látszik... avagy: kávé-e a fügekávé? Gazdaság és Jog, 2022/7-8. sz. 17-19. o.

Simay Attila Endre: Felelősségi kérdések a marketingben – PR, CSR, önszabályozás és zöldmarketing. Glossa Iuridica, 2022/1-2., 183-202. o.

Tóth András: Az EUB Hochtief-ítéletének hatása a bírósági kárfelelősségi rendszerre. Jogtudományi Közlöny, 2022/7-8. sz. 286-297. o.

Vékás Lajos: In memoriam Harmathy Attila (1937-2022). Jogtudományi Közlöny, 2022/9. sz. 382. o.

F. Rozsnyai Krisztina: Felróható magatartására előnyök szerzése végett a közigazgatási szerv sem hivatkozhat. Közjogi Szemle, 2022/3. sz. 14-21. o.

Sziebig Orsolya Johanna: A nem vagyoni kártérítéstől a sérelemdíjig és azok környezeti tárgyú ügyekben való alkalmazhatósága. Kúriai Döntések – Fórum, 2022/8. sz. 1321-1329. o.

Lugosi Vilmos Leó: Mire jó ma egy önvezető autó? Az önvezető autók jelenlegi szabályozásának kérdései és kritikái. Magyar Jog, 2022/7-8. sz. 385-392. o.

Erős Orsolya Júlia: A mesterséges intelligencia (MI) a kártérítési felelősségi rendszerben. Magyar Jog, 2022/7-8. sz. 393-399. o.

Szurovecz Zoltán: Egy elnémított harangszó kapcsán – avagy a zaj fogalmának jogi aspektusai. Magyar Jog, 2022/7-8. sz. 407-414. o.

Pál Szilvia: „Viszlek a szívemben” [1] – a hozzátartozó elvesztése, sérülése miatt a családban bekövetkezett nem vagyoni értékvesztések a bírói gyakorlatban. Magyar Jog, 2022/7-8. sz. 431-442. o.

Bajnok István: A másért viselt felelősség jogtörténeti fejlődése, és egyes aktuális kérdései. Magyar Jog, 2022/9. sz. 531-540. o.

Kárpáti Csenge: „Home office” napjainkban – Az otthoni munkavégzés jelensége, széles körű elterjedésének munkajogi vetületű problémái. Munkajog, 2022/2. sz. 27-37. o.

Herdon István – Zaccaria Márton Leó: Ami szerződésszegés a polgári jogban, az munkaviszony a munkajogban? Munkajog, 2022/3. sz. 1-10. o.

Tóth Kinga: A koronavírus hatása a foglalkozási megbetegedések és a munkabalesetek területén. Munkajog, 2022/3. sz. 11-17. o.

Nyerges Éva: „Rongálási felelősség?” Nyitott kérdések a megőrzési felelősség körében. Munkajog, 2022/3. sz. 63-72. o.

Szabó Patrik: Az Európai Unió Bíróságának az RH kontra AB Volvo és társai ügyben hozott ítéletének elemzése EU Jog 2022/3. – Jogesetelemzés

Kökényesi Gábor: A bizonyítási teher megfordulásának és az adótartozás kielégítetlenül hagyásának kérdése a Cstv. 33/A. § körében a Fővárosi Ítéltábla Gf.40.477/2020/4. számú ítéletében. Fizesésképtelenségi Jog 2022/2. (Wolters Kluwer Jegtár)

Fézer Tamás: Új fejlemények és trendek az amerikai termékfelelősségi jogban. Fogyasztóvédelmi Jog 2022/2. (Wolters Kluwer Jegtár)

Hajnal Zsolt: Az európai termékfelelősségi szabályozás reformjának lehetséges útjai. Fogyasztóvédelmi Jog 2022/2. (Wolters Kluwer Jegtár)

Kis Balázs Ádám: A tisztességtelen általános szerződési feltételek magánjogi kontrolljának korlátai – különös tekintettel a főszoigáztatást megállapító, valamint a szoligáztatás és az ellenszoigáztatás arányát meghatározó szerződési feltételek tartalmi kontrolljának tilalmára. Polgári Jog 2022/7-8. (Wolters Kluwer Jegtár)

\*\*\*

## **Biztosítás és Kockázat c. folyóirat 2022/3-4. száma**

Biztosítás és Kockázat c. folyóirat 2022/3-4. száma

<https://mabisz.hu/wp-content/uploads/2022/11/biztositas-es-kockazat-9-evf-3-4-szam.pdf>

### TARTALOM

- Most az a fő kihívás, hogyan tudjuk a vagyónunkat megtartani – Interjú Jelasity Radovánnal, a Magyar Bankszövetség elnökével
- Generali 190 – avagy szemelvények a biztosítás történetéből – Szijártó Melinda
- Nyugdíjrendszerek és nyugdíj-előtakarékossági formák a viseográdi országokban – Vaskövi Ágnes – Ráduly Dóra
- Több-állapotú frakcionális modellek a biztosításban – Bodolai Előd István
- A határbiztosítás rövid története és aktuális kérdései a magyar és európai biztosítási gyakorlatban – dr. Rumi Tamás
- Életútinterjú Filvig Istvánnal – Gárdos Judit – Vajda Róza
- Múltunk emlékei rovat – Horváth Gyula – Tamás Gábor

## IMPRESSZUM

A Kártérítési és Biztosítási Jog az AIDA Biztosítási Jogi Egyesület negyedévenként megjelenő elektronikus folyóirata.

ISSN 2676-9662

NMHH nyilvántartásba vételi okirat száma: CE/19799-4/2020

### Szerkesztőség:

Dr. Bárdos Péter ügyvédi iroda  
H-1024 Budapest, Margit körút 43-45. IV/9.  
Tel.: (00-36)-1-212-8731  
Fax: (00-36)-1-212-8733  
szerkesztoseg@kbj.hu  
<https://kbj.hu/>

### Szerkesztőbizottság:

Dr. Bárdos Péter ügyvéd, az ELTE ÁJK tiszteletbeli tanára - főszerkesztő  
Dr. Kiss Ferenc Kálmán ügyvéd - főszerkesztő-helyettes  
Dr. Boronkay Miklós ügyvéd, választottbíró  
Dr. Csöndes Mónika PhD egyetemi adjunktus (BCE GTK) - szerkesztő  
Dr. Molnár István ügyvéd - szerkesztő  
Dr. Pataky Tibor PhD ügyvéd, biztosítási szakjogász  
Dr. Takáts Péter CSc. c. egyetemi tanár  
Dr. Tókey Balázs PhD egyetemi docens (ELTE ÁJK)

Tudományos tanácsadó: Prof. Dr. Fuglinszky Ádám LL.M. (Heidelberg) PhD (Hamburg),  
egyetemi tanár, választottbíró

Olvasószerkesztő: Kiss László Tibor

Webszerkesztő: Csurgóné Somodi Ildikó

Felelős kiadó: Dr. Csurgó Ottó

Kiadó és a weboldal tulajdonosa:

AIDA Magyar Nemzeti Szekció Biztosítási Jogi Egyesület (AIDA Biztosítási Jogi Egyesület)

Székhelye: 1024 Budapest, Rómer Flóris u. 8.

Weboldal: <https://www.aidahungary.org>

E-mail cím: [aidahungary@aidahungary.org](mailto:aidahungary@aidahungary.org)